Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ,
БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНУУДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

нэй 1921 оной рин 21-һээ гарана | № 273 (15896) | 1981 оной ноябриин 28, суббото | Сэн 2 мүнгэн.

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ

МАЛАЙ ҮБЭЛЖЭЛГЭДЭ—ОНСО АНХАРАЛ

адай АССР-эй Министрнүүдэй й Президиумэй ээлжээтэ за- һаяхан болобо. Тэрээн дээ- Хэжэнгын болон Хоринн райо- ажахынуудта малай үбэлжэл- р үнгэржэ байһан тухай асуу- зүбшэн хэлсэгдэбэ.

районно Соведүүдэй гүйсэд- дэй түрүүлэгшэнэр Ю. И. еев, Г. П. Новолодский гэг- мэдээсэлнүүдые шагнаад, ажахынуудта бүхы түрэлэй малай тоо толгойе олошо- , гарза хоролтогүйгөөр ха- , мүн ашаг шэмыень дээ- талаар тусгаар хүдэлмэри дана гэжэ тэмдэглэбэ. Тии- ал ажалай продуктнуудые үй- лжэ, гүрэндэ тушааха 1981 түсэбые болзорһоо урид дүүр- га олгогдоо юм.

тэй хамта малай үбэлжэлгые ээр үнгэргэхэ талаар рай- комуудай хүдэлмэридэ гори- гагдалнууд бии гэжэ тэмдэг- Ниитын адууһа малай тэжээ- гүйсэд хангагдаагүйшье һаань, мал бүхэндэ 3,8—3,9 цент- жээлэй единицэ хүртэнэ) ажа- та мүнөө хүрэтэр нарһанай бэлэдхэгдэжэ хэрэглэг- , тэжээлэйнь цехүүд бүхы нүүдтэ хүдэлгэгдэнэгүй. Тиихэ- бүхы совхоздо малай байра, дай ажаһууха гэрнүүдые за- лжа дулаалха хүдэлмэриинь дүүрээдүй байһаар. Диилэнхи нүүдта үбэлжэлгын үедэ бүхы мал бүхэндэ тэжээлэйнь рацион зохёогдоогүй байшоо.

Хэжэнгын райондо тэжээлэй цехүүдэй хүдэлмэри гансал һаалиин хоёр фермэдэ — Хэжэнгын совхоздо, Худанай совхозой Улааха-Аралай фермэдэ эмхидхэгдэһэн байба. Энээнһээ уламжалан, һү һаали эрид доошолбо. Гансахан ноябрь һарын түрүүшын арбан хоногто район дотор һү үйлэдбэрилгэ 1980 оной энэ үеынхиһөө 120 центнерээр доошолһон байна.

Адууһа малаа гарза хоролтогүйгөөр харууһалха хүдэлмэринь һанаһанда хүрэмөөр эмхидхэгдээгүй. Октябрь һарада Хэжэнгын районой ажахынуудта 90 үхэр, 1210 хонин гарзалаа. Малаа гарза хоролтогүйгөөр харууһалха хүдэлмэри илангаяа Худанай, Хэжэнгын, «50 лет Октября» совхозуудта муугаар эмхидхэгдэнхэй. Худанай совхоздо октябрь һарада 22 үхэр, 389 хонин үхэһэн байна. Гэбэшье энэ ажахыда мүнөө хүрэтэр аргалжа тэбээрүүлгын пунктнуудай хүдэлмэри һайнаар эмхидхэгдээгүй, байрань дулаалагдаагүй, тэжээлынь шанаржуулагдан бүйлүүлагдаагүй үгтэдэг зандаа. Иимэ байдалтай Худанай совхозой аргалжа тэбээрүүлхэ пунктда ноябрь һарын 20 хоногто 80 хонин, Чисаанын совхоздо 20 хонин гарзалшоо.

Хориин районой Анаагай совхоздо малай үбэлжэлгые эмхидхэхэ талаар онсо орёо байдал тохёолдонхой. Эндэ һая болотор, тэжээл шанаржуулан бэлэдхэхэ хүдэлмэри эмхидхэгдээгүй, үбэлэй үедэхи тэжээлэй рацион зохёогдоогүй, байрань бүхыдөө дулаалагдажа бэлдэгдээгүй байба. Эсэстэнь адууһа малай, илангаяа энэ жэлдэ абтаһан түлгэ, буруунуудай хүшэ тамир эрид доошолоо. Иимэ байдал мүн Үдын совхоздо тохёолдонхой.

Фермэ, гүүртэ, отарануудта харуулан ойлгуулха агитацинь һулаар эмхидхэгдэнхэй, малшадай үбэлэй үедэ продукци абаха түсэбтэ даабаринуудынь тодорхойлогдожо үгтөөгүй байба. Малшадай салин хулһэнэй гурим, һү үйлэдбэрилхэ декадын болон һарынгаа даабари үлүүлэн бэелүүлэгшэдые, малай үбэлжэлгые урагшатайгаар үнгэргэгшэдые, продукци абаха түсэбөө дүүргэгшэдые, мүн эхэ малаа үрэжүүлхэ хүдэлмэрээ һайнаар эмхидхэгшэдые материальна, моральна талаар урмашуулха хэмжээнүүд хаа хаанагүй зохёогдоогүй байха юм.

Холын гүүртэ, отарануудта (Хориин районой «Георгиевский» совхоз) ажаллагшадые хилээмээр болон эдеэ хоолой бусад продуктнуудаар, шухала хэрэгтэй промышленна эд бараагаар хангалга таһалдана.

Районой совхозууд республикаһаа гадуур бүдүүн тэжээл бэлэдхэхэ даабаряа дүүргэнэгүй. Тодорхойлбол, Хориин районой ажахынууд Омскын областьдо 6 мянган тонно һолоомо бэлэдхэхэ даабаритай аад, ноябриин 16-най байдалаар оройдоол 2940 тонно һолоомо тюк болгон багсалжа уяад, 1180 тонныень асараа юм. Тиихэдэ Хэжэнгын районой ажахынууд Омско областьдо 3 мянган тонно һолоомо бэлэдхэхэ даабаритай байбашье мүнөө нэгэшье центнер тэжээл бэлэдхээгүй байна. Тус район Шэтын областьдо 3 мянган тонно һолоомо суглуулха түсэбтэй аад, оройдоол 1240 тонно бэлэдхээ.

Энэ заседани дээрэ баталагдаһан тогтоолой ёһоор, Хэжэнгын, Хориин райгүйсэдкомууд малай үбэлжэлгэдэ ушарһан дутагдалнуудаа богони болзор соо дары усадхажа, малай байрануудые, малшадай байха гэрнүүдые заһабарилжа дулаалхаар уялгалагдаа. Мүн түрүүшын ээлжээндэ һаалиин фермэнүүдэй тэжээлэй -цехүүдые түгэс бэлдэжэ, дүүрэн хүсэндэнь хүдэлгэхэ болоо. Үбһэ,һолоомо, зелёнкоёо заабол шанаржуулан бүйлүүлаад, малдаа эдюулхэ ёһотой.

Тэжээлээ гээлтэ хоролтодо оруулангүй гамтайгаар гаргашалха, мүн республикаһаа гадуур тэжээл бэлэдхэхэ даабаряа бэелүүлгые заабол хангаха хэрэгтэ онсо анхарал хандуулха зэргэтэй. Районуудай ажахынууд нарһанай шэлбүүһэ дары түргэн бэлэдхэжэ бүхы малдаа бүйлүүлан үгэхэ ёһотой. Бүхы малдаа үбэлэй рационой ёһоор эдеэлүүлжэ, 1982 оной нэгэдэхи кварталда гүрэндэ тушаагдаха малаа һайнаар шахан таргалуулха болоно. Мүн ажахы бүхэндэ аргалжа тэбээрүүлхэ пунктнуудые байгуулаад тэндэ хүшэ тамираар һула, үбшэн малаа суглуулжа, һайнаар хооллуулха, аргалха, энэ хүдэлмэрээ дүршэлтэй малшадта даалгаха шухала.

Малай һүрэг олошоруулха, искусственна аргаар эхэ мал үрэжүүлхэ пунктнуудай хүдэлмэрие таһалдуулангүй эмхидхэжэ, үбэлэй үедэ үнеэ, эмэ хашарагуудые үрэжүүлхэ даабаряа заатагүй дүүргэхэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулагдахаар хараалагдаба.

Фермэнүүдые кадрнуудаар хангаха нэмэлтэ хэмжээнүүдые абажа, тэдэнэй һуралсал эмхидхэхэ хэрэгтэй. Мүн малшадые соёлой, ажаһуудалай, худалдаа наймаанай талаар комплексноор хангалгые һайжаруулхаар уялгалагдаа.

Малай тэжээлээр дутамаг эрхэ байдалда ажаллагшадые, совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдые, мэргэжэлтэдые, хүтэлбэрилэгшэдые материальна талаар урмашуулха тухай Буряадай АССР-эй Хүдөө ажахын министерствын зохёоһон дурадхалые нэбтэрүүлхэ хэрэгтэй.

Малшадые худалдаа наймаанай, медицинын, соёлой, ажаһуудалай талаар хангаха хүдэлмэрие саг үргэлжэ хинан шалгажа байхаар арадай депутадуудай районно, сельскэ, сомоной, поселково Соведүүдэй гүйсэдкомууд уялгалагдаа. Мүн фермэ бүхэндэ депутадай постнуудые байгуулха хэрэгтэй.

Тэрэшэлэн Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Президиум ажахын ба соёлой байгуулалтын талаар бусад хэдэн асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхэдээ, дэлгэрэнгы шиидхэбэринүүдые баталан абаба.

АРТИИН ШИИДХЭБЭРИНҮҮДЫЕ ГАБШАГАЙ АЖАЛААРАА БЭЕЛҮҮЛЭЕ!

НИИШЬЕ ХУБИТА БИИ

С-эй ЦК-гай ноябриин эй, тэрээн дээрэ Л. И. эй хэлэһэн үгэтэй та- адаа, асари ехэ хүгжэл- маар урагшаа дабшаһан оронойнгоо амжалтаар рхонобди. Энэ хэрэгтэ ьше багахан хубита бии һанахада, олон бодол- үрэгдэнэ.

гэшэмнай совет хүн нангин уялга ааб даа. гүрэмнай хүдэлмэриин гүйсэһэн хүн бүхэндэ олгоно, дуратай мэргэ- э хүдэлхэ эрхэ байдал о.

үргүулияа дүүргээд бай- шофер мэргэжэлтэй бо- лэйб. Хэдэн жэлдэ түрэл оо энэ мэргэжэлээрээ д байхадаа, хонишон гэжэ шиидэб һэм. За- гүн хонишоной ажалые лгүй зоной хэжэ яба- жал гэжэ һанадаг хэ- агша. Анханда бишье бодолтой байжашье ёһотойб. Мүнөө би и жэлээ ахалагша хо- ор хүдэлжэ байнаб. Нё- ээ хонид болохо түлгэ- Валентина нүхэртэйгөө абаа һэмди. Тэдэнээ тарганаар үбэлжүүлхэ, бүхэнһөө 3,200 килог- ноoһо хайшалха социа- гатай байгаабди. Энэ һалан һайн дүүргээб- нин бүхэнһөөмнай 4,5 хайшалагдаа һэн. Му- дэмнай совхозоймнай идой шэнэ отара болон- жуу хонишон С. Семе- харууһан доро байна. жэлдэ үбһэ тэжээлээр ье элбэг бэшэбди. Тии- һаа, газаамнай үбһэн, о, һолоомон буулгагдан- лаймнай байра заһаг- дулаалагданхай. Ко- сооһоо, нараб-ша дороһоо гаргагдаһан наг шэбхэ эндэхи сабшалан дээрэ шэрэгдэжэ байна. Хүйтэнэй сагта дүүрэн хүрэхэ бэлэн түлеэтэйбди. Хониднай бүлеэн үһаар үһалагдана. Үбһэ тэжээлээр багашагшье һаа, тэрэнээ арьбалжа, зүб мүрөөр эдеэлүүлжэ, ерэхэ зунай ногоондо хонидоо гаргахаар дүүрэн зэһэнхэй гэшэбди. Энэ жэлдэ даажа абаһан 678 толгой түлгэнүүдээ мүнөөдөө саһагүй байһан таряалан дээгүүр бэлшээнэбди.

Совхознай 6 эхэ хонидой отаратай юм. Эндэмнай оролдосотой бэрхэ хүнүүд хүдэлдэг. Энэ жэлдэ совхоздомнай 100 эхэ хонидһоо 102,6 хурьган түлжүүлэгдээ.

Гүрэндэ худалдаха ноoһонойнгоо түсэбые совхозоймнай хонишод 116 процент дүүргээ.

Мүнөө совхозой хонишод 1981 — 1982 онуудай шэнэ социалис уялга абаад, үбэлжэлгээ һайн дүнгүүдтэйгээр үнгэргэхые оролдожо байна.

Хүн зоной хэрэглэмжые хангахын тулада зохёогдожо байгаа эдеэ хоолой программые бэелүүлгэ ехэ удхатай шанартай хүдэлмэри болоно гэжэ КПСС-ЦК-гай Пленумэй, СССР-эй Верховно Соведэй сессиин материалнууд дотор тэмдэглэгдэнэ. Энэ талаар хүдөө ажахыда хүдэлэгшэдэй урда ехэ зорилгонууд табигдана, тэдэнэй ажал хэрэгэй урагшатай байхын тула олон һайн хэмжээнүүд хараалагдана.

Коммунис партиингаа, Совет гүрэнэйнгөө ингэжэ ажалшан түмэнэйнгөө хүсэ ба эдэбхи зоригые бадарган байхада, эршэтэ ажалаараа харюусаял.

С. АЮШЕЕВ,
Хориин совхозой ахалагша хонишон.

Улаан-Үдын нарииг сэмбын комбинадай утаһа ээрэлгын цехтэ «Ажалай габьяагай түлөө» медальта Нина Алексеевна Лаптевагай хүтэлбэрилдэг «КПСС-эй XXVI съездын нэрэмжэтэ бригада хүдэлдэг. Тус бригада байгша онойнгоо түсэбые сентябриин 14-дэ дүүргээ юм. Мүнөө бригадын гэшүүд түсэбһөө гадуур 20 тонно ноoһо ээрээд байна.

Партиин ЦК-гай ноябриин Пленумэй шиидхэбэринүүдые үнэн зүрхэнһөө дэмжэжэ, түрүү бригадынхид ажалай бүтээсые эрид дээшэлүүлэн, арбан нэгэдэхи табан жэлэй түсэбые болзорһоо урид дүүргэхын түлөө тэмсэлдэ жагсаба.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: бригадир Нина Лаптева (баруун гарһаа), ноoһо ээрэгшэд Галина Брянская, Любовь Тютрина.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

БҮГЭДЫН ОРОЛДОЛГООР

Ниитын малай үбэлжэлгэ түлэг дундаа ябажа байна. Энэ намар ехэ дулааншье, уташье болобо. Үнгэрһэн жэлдэ октябрь һарын эхеэр гүнзэгы ехэ саһан орожо, бэлшээринмнай хагдые дууһан хушажархёо һэн, Харин мүнөө жэл саһан бага байжа, малшаднай адууһа малаа мүнөө болотор бэлшээнэ. Хэды иимэ байдалтайшье һаа, манай малшад энэ жэлэй үбэлжэлгэдэ эртээнһээ бэлэдхэжэ эхилээ юм.

Үбэлжэлгын малшадай шанга шалгалта гэжэ тоологдодог дээрэһээнь районой эмхи зургаанууд ниитын малай үбэлжэлгын үедэ хүдөө малшадта саг үргэлжын туһаламжа үзүүлхые оролдоно. «50 лет Октября» колхозой 60 шахуу залуушуул хүдөө малшадта хамһалсахаар гараба. Тэдэнэр үбһэ тэжээл шэрэжэ үгэхэһөө гадна, тэжээл бүйлүүлдаг цехүүдтэ түлеэ залһа бэлдэхэ, үһагүй газарта мүльһэ асарха хүдэлмэри ябуулна.

— Залуушуулнай үбэлэй үедэ малшадтаа саг үргэлжэ таһалгаряагүй туһалжа байха юм. — гэжэ энэл колхозой ВЛКСМ-эй комитедэй секретарь Сергей Шарастепанов хэлэбэ. — Тэрэнэй хажуугаар малшадтаа зүжэг наада харуулжа, тэдэнээ баясуулхабди.

Тиихэдэ «Улаан Аха» колхозой механизаторнууд Алаг-Шулуунай хоёрдохи бригадын малшадай байрануудта зелёнкыень шэрэжэ үгэбэ.

— Үдэрынь зелёнко зөөгөөд, үдэшэлэниинь гэртээ бусахадаа, түлеэ залһа асарнабди, — гэжэ тракторна бригадын бригадир Сандаг Ошоров хөөрэнэ. — Тракторнуудаараа минии хооһон гүйлгэлдэдэггүйбди. Түлеэн һургуули болон бусад эмхи зургаануудта хэрэгтэй бшуу!

Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой малшадта үбһэ тэжээл зөөхэ һаналтай Орлигой эмхи зургаануудһаа олон хүнүүд гаранхай.

Энэ жэлдэ манай колхозууд түрүүшынхээ сенаж дараһан байна. Энэ үнэтэ тэжээл зүб мүрөөр хэрэглэхэ, бүхы тэжээлээ бүйлүүлжэ, малдаа үгэхэ гэжэ малшаднай ехэтэ оролдоно.

Ингэжэ Аха нютагай малшад энэ жэлэй үбэлжэлгые һайнаар үнгэргэхын түлөө тэмсэнэ.

Вл. ГАЛСАНОВ.

Хэлэһэн үгэмнай бата

КПСС-эй Центральна комитедэй һаялын Пленум дээрэ нүхэр Л. И. Брежнев эдеэ хоолой асуудалда тодорхойгоор тогтоһон байна. Энэ бүхы табан жэл соо хүдөө ажахын үйлэдбэрие хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ хэрэгтэ нилээд ехэ үүргэ дүүргэхэ бшуу. 1981 — 1985 онуудай СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гүрэнэй түсэбэй болон 1982 оной СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гүрэнэй түсэб дотор иимэ хүгжэлтэ түйлагдахаар хараалагдаба. Илангаяа совет зониие эдеэ хоолой зүйлөөр элбэгээр хангаха тухай СССР-эй арбадахи зарлалай Верховно Соведэй зургаадахи сессиин материалнууд гэршэлнэ.

Манай нютагта олон жэлэй туршада ган гасуур тохёолдожо, мал ажалда хүндэлжэ байһан зондо бэрхэтэйшэг байдал ушаруулаа. Теэд бидэ энэ байдалда лаһаал, таараад байдаг болошоһомнай гэмшэлтэй. Энээниие тон буруу ябадал гэжэ нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэһэниие зүб гэжэ тоолохо байнаб. Тиимэһээ колхозой мэргэжэлтэд нютагайнгаа эрхэ байдалда таараха ургамалнуудые таряжа, ган гасууршье жэлдэ баян ургаса ургуулха хэмжээнүүдые абахаар болоо гэжэ һанагдана.

Хэрбээ ниитынгээ малда элбэг хүрэхэ тэжээл нөөсэлдэг болоо һаа, бидэшье үнеэдэйнгээ һү шэмые үбэлэйшье һарануудта нэмээжэ шадаха һэмди. Эндэһээ гүрэндэ һү худалдаха түсэбөөшье дүүргэжэ, арад зоноо энэ үнэтэ продуктаар элбэгээр хангаха байгаабди. Энэ асуудал шэнэ табан жэлдэ зүб лэ хараалагдаа гэхэ байнаб.

Манай ажахын малшад, тэрэ тоодо Доодо-Үшөөтын һү һаалиин фермын коллектив энэ жэлэй үбэлжэлгые һайнаар, эмхитэйгээр үнгэргэхэ, үнеэдэйнгээ һү шэмые дээшэлүүлхэ талаар үсэл шангаар хүдэлжэ байнхай. Коллективнай һү үйлэдбэрилхэ жэлэйнгээ түсэбые ноябриин 5-да бэелүүлээд, 1982 оной тоосоогоор ажаллана. Жэлэй дүүрэтэр, үнеэ бүхэнһөө 300 центнер һү һаахаар хараалнабди. Би өөрөө жэлэйнгээ даабарие бүри эртүүр, октябрьда дүүргээ һэм. Мүнөө 25 үнеэнэймни 16-ниинь һаагдана. Бүхыдөө суудхэдэ 80—90 литр һү абажа тушаанаб. Энэшье тиимэ һайн бэшэ гээшэ ааб даа. Ноябрь соо тэжээл бүйлүүлдаг цехээ хүдэлгэжэ эхилээбди. Мүн үнеэдшье энэ һарада тугаллажа захалхань. Эндэһээ һү үйлэдбэрилгэеэ дээшэлүүлжэ шадахабди. Ингэжэ арад зоноо эдеэ хоолой зүйлөөр хангаха хэрэгтэ өөрынгөө хубитые оруулжа байһандаа ехэтэ баяртай ябагшаб.

Е. ЦЫБИКОВА.
Зэдын районой XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой Доодо-Үшөөтын фермын һаалишан.

ҺАЙШААН ДЭМЖЭНЭБДИ

ПСС-эй ЦК-гай ээлжээтэ Пленум дээрэ нүхэр И. Брежневэй хэлэһэн үгые анхаралтайгаар ун- байхадаа, түрэл партимнай, түрэ засагнай хүн эй байдалые саашадань һайжаруулха полити- а үргэлжэлүүлхэ гэжэ ойлгооб. Энэ хадаа имаг- хото, хүдөөгэй хүн зоной байдалда һайн һайха- р нүлөөлхэ бэшэ, бүхы оронойнгоо экономикын шанхи хүгжэлтые, хүсэ шадалайнь улам бүри жэлтые хурдадхаха болоно бшуу.

имэһээ бидэ — Яруунын районой багшанар тиингаа хараа шугамые һайшаан дэмжэнэ гээ- би.

С. САДОВСКАЯ,
Нарһатын дунда һургуулиин ород хэлэнэй ба литературын багша, Буряадай АССР-эй һургуулиин габьяата багша.

КЭШЭЭ
БАМААР

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ «Маяк» колхозой һаалишад, үхэршэд габшагайгаар ажаллажа байна. Жэшээ болгон хэлэхэдэ, тус ажахын малшад август һарада гүрэндэ һү худалдаха социалис уялгаяа дүүргээ һэн. Агуу Октябриин 64 жэлэй ойн һайндэрэй хүндэлэлдэ тононой заводто жэлэй түсэбһөө гадуур 1600 центнер һү тушаагаа. Тэдэнэр һү үйлэдбэрилхэ 1981 онойнгоо түсэб 110 процентдэ хүргэһэн габьяатай. Ноябриин 1-нэй байдалаар үнеэн бүриһөө 2282 килограмм һү һаажа, нёдондоной энэ үеынхиһөө 374 килограммаар дээшэлүүлээ.

Үнгэрэгшэ 10 һарын туршада ажахын 28 һаалишадай 23-ниинь хоёр мянганай хилэ дабажа гараа. Харин нёдондо оройдоол 11 хүн иимэ дүндэ хүрэһэн байгаа. Эндэхи һаалишад Р. Д. Санжихаева, С. Г. Укоева, В. С. Вяткина, Н. Д. Дырбеева, Т. Б. Зарбуева, В. А. Гулькова, Е. Л. Асламова болон бусад үнеэн бүриһөө 2500 килограмм һү һаагаа. КПССэй гэшүүн Радна Дашеевна Санжихаева, Раиса Ивановна Бобкова гэгшэд жэлэй түүрэтэр үнеэн бүриһөө һаам 3000 килограммда хүргэхын түлөө оролдожо ябана.

И. ФЁДОРОВ.
Түнхэнэй район.

КИЛОГРАММААР НЭМЭЭХЭ

«Зырянский» совхозой мал ажалда Павел Антонович Колмаков үнинэй хүдэлнэ. Мүнөө тэрэнэй даашада 226 эбэртэ бодо мал тоологдодог юм.

Ажахын түрүү малшан энэ харюусалгатай хаһадаа эртүүр бэлдээд, ажалдаа үндэр дүнгүүдые түйлажа эхилэнхэй. Тодорхойлон хэлэбэл, үнгэрэгшэ һарада тэрэ даалгагдаһан малайнгаа шэгнүүр сүүдхэдэ дунда зэргээр 967 граммда хүрэһэн байгаа. Тэрэнэй гүүртын буруу, хашарагуудынь хүсэ шадалаар нилээд һайн. Ингэжэ тус коллектив үбэлэй һарануудта малайнгаа шэгнүүр сүүдхэдэ 1000 граммаар нэмээхэ

Прибайкалиин район. **П. ХАЛТАНОВ.**

ТАСС
ШЭНЭ ҺОНИН

СЭРЭГЭЙ ЭРДЭМЭЙ КОНФЕРЕНЦИ

СССР-эй Оборонын министерствын, Совет Арми болон Далайн-Сэрэгэй Флодой Главна Политическэ управлениин эмхидхэһэн «Москва шадархи байлдаанай үедэ гаргагдаһан совет сэрэгэй арга шадабари» гэһэн сэрэгэй эрдэмэй конференци ноябриин 26-да Совет Армиин Түбэй академическэ театр соо болоо.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй оборонын министр Советскэ Союзай Маршал Д. Ф. Устинов, СССР-эй оборонын министрэй нэгэдэхи орлогшо — Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй Генеральна штабай начальник Советскэ Союзай Маршал Н. В. Огарков, Совет Арми болон Далайн-Сэрэгэй Флодой Главна Политическэ управлениин начальник, армиин генерал А. А. Епишев, СССР-эй оборонын министрэй орлогшонор, КПСС-эй ЦК-гай, КПСС-эй МГК-гай харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд, совет сэрэгэй элитэ мэдээжэ начальнигууд, Арми ба Флодой ветерануud конференциин президиумдэ һууба.

Хуурай газарай сэрэгүүдэй ахамад командалагша — СССР-эй оборонын министрэй орлогшо армиин генерал В. И. Петров «Москва шадархи байлдаанай үедэ гаргагдаһан совет сэрэгэй арга шадабари» гэһэн элидхэл хээ. Совет Арми болон Далайн-Сэрэгэй Флодой Главна Политическэ управлениин начальнигай орлогшо генерал-полковник М. Г. Соболев Москва шадар болоһон байлдаанай үедэ Коммунис партиин бэелүүлһэн сэрэгэй-эмхидхэлэй ажал ябуулга тухай элидхэл хэһэн байна.

Советскэ Союзай Маршал Н. В. Огарков конференциин хүдэлмэриин дүнгүүдые согсолбо.

СССР-эй ДОСААФ-ай ЦК-гай ПЛЕНУМ

СССР-эй Арми, Авиаци ба Флодто туһаламжа үзүүлхэ һайн дуранай бүлгэм ороноо хамгаалгые бэхижүүлхэ талаар бодото ажал ябуулгада үргэн ниитэ ажалшадые, залуушуулые элсүүлхэ хэрэгтэ, социалис Эсэгэ ороноо хамгаалхаар тэдэниие бэлдэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаададаг байна. СССР-эй ДОСААФ-ай ЦК-гай VII пленум дээрэ энээн тухай тэмдэглэгдээ.

СССР-эй ДОСААФ-ай ЦК-гай түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо генерал-полковник А. И. Одинцов «Физическэ культура ба спортдо саашадаа олониитые хабаадуулха тухай» КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолые бэелүүлхэ тухай элидхэл хэбэ.

Спортын техническэ ба сэрэгэй-прикладной зүйлнүүдтэ олониие хабаадуулха хэрэгые саашадань хүгжөөхэ талаар бэелүүлэгдэхэ хэмжээнүүдые пленум хараалаа.

* * *

Ондоо хүдэлмэридэ орооһонтойнь дашарамдуулан, Советскэ Союзай гурба дахин Герой, авиациин маршал А. И. Покрышкиниие СССР-эй ДОСААФ-ай ЦК-гай түрүүлэгшын уялгануудһаа сүлөөлөө. Советскэ Союзай Герой, флодой адмирал Г. М. Егоров түрүүлэгшээр һунгагдаба.

ЭРДЭМТЭД-АГРАРНИГУУДАЙ ЗОРИЛГОНУУД

ВАСХНИЛ-ай Бүхэроссин, Сибириин отделенинүүдэй, РСФСР-эй Хара хүрьһэгүй нютагтахи ВАСХНИЛ-ай отделениин нэгэдэмэл научна сесси ноябриин 25—26-да Москвада болобо. КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдэй үндэһөөр РСФСР-тэ хүдөө ажахые эрхилхэ гуримые саашадань һайжаруулха, ашаг үрыень дээшэлүүлхэ харгы замууд зүбшэн хэлсэгдэһэн байна.

Академик Н. П. Федоренко, ВАСХНИЛ-ай академигууд И. С. Шатилов, А. А. Никонов, ВАСХНИЛ-ай гэшүүн-корреспондентнүүд В. И. Назаренко, В. Р. Боев, Ю. Т. Бузилов болон бусад эрдэмтэд, мэргэжэлтэд сесси дээрэ элидхэлнүүдые хэбэ.

КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1981 он) Пленум дээрэ нүхэр Л. И. Брежнев үгэ хэлэхэдээ, үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ, бүхы түхэлэй нөөсэнүүдые хэрэглэлгэдэ алмалта, арьбалалта хэхэ, ажахы эрхилэлгын гуримые, онол аргагуудые һайжаруулха шухала гэжэ онсо анхаралаа хандуулһан байгаа гэжэ үгэ хэлэгшэд тэмдэглээ.

Олон асуудалнуудые шиидхэлгэдэ хүдөө ажахын эрдэм наука ехэ үүргэ дүүргэнэ. Эрдэмтэд-аграрнигууд һалбариие хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ, тэрэниие эршэмтэй хүгжэлтын зэмдэ гаргаха зорилгонуудые шууд сэхээр бэелүүлхэ ёһотой.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ М. С. Соломенцев сесси дээрэ үгэ хэлэбэ.

АНГУУШАДАЙ БА ЗАГАҺА БАРИГШАДАЙ БҮХЭРОССИН СЪЕЗД

МОСКВА. (ТАСС). Агнуури болон загаһа барилга хадаа хүнүүдэй эртэ үрда сагһаа хойшо эрхилдэг эгээл дуратай, һонирхолтой хэрэг болоно. Манай орон дотор эдэ бүгэдэ үргэнөөр хүгжөөгдэжэ, түрэл байгаалияа сахин хамгаалгын, тэрэнэй баялигуудые арьбадхалгын шухала хубинь болгогдожо байнхай. Ангуушад болон загаһа барилгашадай бүлгэмүүдэй холбооной Бүхэроссин VII съезд ноябриин 26-да Москвада хүдэлмэрээ дүүргэбэ.

«Росохотрыболовсоюзай» правлениин түрүүлэгшэ А. И. Корольков съезд дээрэ тоосоото элидхэл хээ.

Байгаалиие сахин хамгаалха хэрэгые бэрхэшээл түбэгүүдтэ оруулһан дутуу дунданuудта, шиидхэгдээгүй зорилгонуудта үгэ хэлэгшэдэй олонхид гол анхаралаа хандуулһан байна.

Союзна республикануудай ангуушад болон загаһа баригшадай бүлгэмүүдэй түлөөлэгшэд, социалис хании нэгэдэлтэ оронуудай ба Финляндиин делегацинуудай хүтэлбэрилэгшэд съездые амаршалба.

РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо В. П. Орлов съезд дээрэ үгэ хэлээ.

Түгэсхэлэй заседани дээрэ «Росохотрыболовсоюзай» шэнэ совет ба правлени һунгагдаба.

ПРОЕКТ ТАБИЛГАДА КОМПЛЕКСНООР ХАНДАХА

Түсэблэлгын ба архитектурна шиидхэбэринүүдэй шанарые һайжаруулха гэшэ ороной барилгын индустрие хурдан түргэнөөр хүгжөөлгэдэ шухала удха шанартай байна. Ноябриин 25-да Москвада хүдэлмэрээ дүүргэһэн бүхэсоюзна зүблөөн дээрэ капитальна барилгын проектно-сметын хэрэгые һайжаруулха асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэбэ.

Арбан нэгэдэхи табан жэлдэ проектно-сметын хэрэгые һайжаруулгада партиин XXVI съезд дээрэ, КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1981 он) Пленум дээрэ онсо анхарал хандуулагдаһан байна.

Проектно-бэдэрэлгын хүдэлмэри түсэблэлгые нарижуулан һайжаруулгада зүблөөндэ хабаадагшад мүн лэ анхаралаа хандуулаа. Үйлэдбэриин түрүү технологи проектнүүдтэ хараада абтаха ёһотой.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэхын тула проектно-бэдэрэлгын ба эрдэм-шэнжэлгын эмхинүүдэй хүдэлмэрилэгшэд бүхы хүсэеэ элсүүлхэ юм гэжэ зүблөөндэ хабаадагшад найдуулаа.

ҺУРАЛСАЛ БОЛОН АЖАЛАЙ ХОЛБООН

КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдэй, «Үйлэдбэриһөө таһалгаряагүйгөөр дээдэ ба тусхай дунда һургуулитай мэргэжэлтэдые бэлдэлгые саашадань һайжаруулха тухай» СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолой үндэһөөр, дээдэ болон тусхай дунда һургуулинуудай бэелүүлхэ зорилгонууд Москвада болоһон зүблөөн дээрэ хэлсэгдэбэ.

СССР-эй дээдэ ба тусхай дунда һуралсалай министр В. П. Елютин зүблөөн дээрэ элидхэл хээ.

Дээдэ һургуулинууд болон техникумүүдэй һуралсалые үйлэдбэриин ажал хэрэгтэй нягтаар холбохо шухала гэжэ зүблөөндэ хабаадагшад тэмдэглэһэн байна.

КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые дэлгүүлхын түлөө

АДУУЛЖА ШАДАҺАНАЙ АША

Хүдөө ажахые саашадань улам хүсэтэйгөөр хүгжөөхэ, эдеэ хоолой программын найдамтай үндэһэ һуури бии болгохо, нэн түрүүн мяха болон мал ажалай бусад продуктнуудай үйлэдбэрилгые түргэнөөр дээшэлүүлхэ тухай нүхэр Л. И. Брежнев КПСС-эй XXVI съездэдэ тоосоото элидхэл хэхэдээ онсолон заагаа һэн.

Эдэ зорилгонуудай айхабтар шухала, бүгэдэ арадай, гүрэн түрын удха шанартай байһаниинь хүн бүхэндэ ойлгосотой. Жэшээлхэдэ, арбан нэгэдэхи табан жэлдэ орон дотор мяха үйлэдбэрилгые жэлдээ дунда зэргээр 17—17,5 миллион тоннодо хүргэхэ, илангаяа тугал, буруу, хашарагуудые түргэнөөр түлжүүлэн, богони болзорто шахан таргалуулжа, үхэрэй мяха сэхээр абадаг болохо гэһэн зорилго табигдана.

Хэнэйшье мэдэһээр, энээниие бэелүүлхэ хэрэгтэ колхоз, совхоз бүхэн, мүн малшан, хүдөө ажахыда хүдэлдэг хүн бүхэн өөрынгөө бодото хубитые оруулха зэргэтэй болоно. Энэмнай үхэр мал олоор үсхэбэрилдэг ажахынуудта сэхэ хабаатай гэшэ.

Манай совхоз дилэнхидээ мяханай шэглэлтэй эбэртэ бодо мал, адуу моридые үсхэбэрилдэг юм. Жэшээнь, мүнөө ажахыда 5400 үхэр, 1200 гаран адуун һүрэг үбэлжүүлэгдэжэ байна. Гүүртэнүүдтэ байһан үнеэд, гунжалһаа тугалнуудые абажа, тэдэниие гол түлэб һүөөр тэжээжэ томо болгоод, һүүлдэнь бэлшээн, шахан таргалуулжа, мяханда тушаадагбди.

Манайда бүхы малые һайнаар бэлшээхэ, зунай хүхэ ногооной хаһада тугал, буруу, хашараг болон томошье үхэрнүүдэй шэгнүүрые сэхээр нэмээхэ, таргалуулха, гэшэ гол шухала гэжэ тоологдодог. Юуб гэхэдэ, үндэр хада уула, ой тайга газартай, сабшалангаар тон бага, таряанай ургадаггүй эндэхи нютагта үхэрнүүд түхэреэн жэлдээ шахуу хээрын бэлшээридэ адуулагдана бшуу. Энээн дээрэһээ манай малшад зундаа үхэрнүүдээ холын ой тайгын, хада уулын забһартахи бэлшээридэ абаашажа адуулаад, тэдэнээ шадаал һаа, һайса таргалуулха мяхажуулха гэжэ оролдодог.

Энэ жэлдэшье, зунай бэлшээриин үдэр бүхэниие зүбөөр хэрэглэжэ, үхэрнүүдэй шэгнүүрые сүүдхэдэ 1000 граммһаа доошо бэшээр нэмээхын түлөө эршэмтэйгээр тэмсэхэ гэжэ совхозой малшад шиидээд, Яруунын районой «Комсомольский» совхозой хидой үүсхэл уряае халуунаар дэмжэһэн юм.

Совхозой дирекци, партком, рабочком, зооветмэргэжэлтэд малшадайнгаа энэ эдэбхи оролдолгые өөһэдынгөө зүгһөө баһал дэмжэжэ, тэдэнэй һайнаар, ашаг үрэтэйгөөр хүдэлхэ эрхэ байдал бии болгохо, шухала хэрэгтэй юумээр хангаха гэжэ оролдоо гэжэ тэмдэглэхээр. Хабар эртэнһээ холын бэлшээридэхи зуһалангуудые һайнаар түхеэрһэн, дал һарабша, хорёонуудыень һэльбэһэн, шэнэ гэрнүүдыешье барһан байнабди. Дабһан болон минеральна бусад тэжээл тиишэ абаашагдаа һэн.

Тиигэжэ мал зунай бэлшээридэ бүхы дээрээ эмхитэйгээр гаргагдаһан байгаа. Үнгэрэгшэ зундаа гандуушаг уларилтай байгаад, холын бэлшээринүүдтэ ногооной ургасын тиимэ һайн гэхээр бэшэ байгаашье һаань, малшад урдахи ехэ харюусалгаа ойлгожо, хэзээ хэзээнэйхиһээ оролдосотойгоор хүдэлөө.

Энээн тушаа хэдэн тоо, баримтануудые дурдая. Ажахын холын бэлшээридэ зуһаһан малай шэгнэгдээд байхада бэлшээн таргалуулһан 17 гүүртын арбан нэгэниинь үхэр бүхэнэйнгөө шэгнүүрые сүүдхэдэ 1000 граммһаа дээшэ нэмээһэн байба. Мал бүхэнэй шэгнүүрые сүүдхэдэ 800 граммһаа доошо нэмээһэн нэгэшье гүүртэ үгы. Ондоогоор хэлэбэл, совхоз бүхыдэ 2550 үхэр холын бэлшээридэ байлгажа, зунай гурбан һара 10 хоногто тэдэнэйнгээ тус бүриин шэгнүүрые сүүдхэдэ дунда зэргээр 1028 граммаар ехэ болгоо.

Хоёрдохи отделениин (эрхилэгшэнь П. Н. Нимаев) малшад бүришье һайн үрэ дүн туйлаа. Эндэхид бэлшээн таргалуулагдаха бүхы 1400 буруу, хашарагуудайнгаа тус бүриин шэгнүүрые 1100 үлүүтэй граммаар нэмээгээ.

Дүршэл шадабари ехэтэй ахалагша малшан Балданжап Эрдынеевич Бальжанов харууһалдаг 145 эрэ хашарагуудайнгаа тус бүриин шэгнүүрые үнгэрэгшэ зунай бэлшээриин үедэ сүүдхэдээ 1300 шахуу граммаар ехэ болгожо, ажахы, район соо мүрысөөндэ эрхимлэжэ гараа. Баһал бэрхэ малшад Борис Лубсанович Гомбоев, Шагдар Черниновнч Шойдоров, Бадма Базарович Гончиков гэгшэд үхэр бүхэнэй шэгнүүрые сүүдхын 1200—1256 грамм хүрэтэр нэмээһэн байна.

Тэрэшэлэн эмэ буруу, хашарагуудые харууһалдаг үнинэй малшад Б. Ш. Гомбожапов, П. Б. Бодиев, И. С. Самбуев, С. Ц. Базарова, Р. Б. Доржиев, А. Д. Дылгыров, В. Ц. Бадмаев, тугалтай үнеэдые харууһалдаг малшад соохоо Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат Е. Ц. Шагдурова, мүн Н. Ч. Дамбиева, Ц. А. Бадмаева, Р. Г. Дашапилов гэгшэд баһал һайн үрэ дүнгүүдые туйланхай.

Малшадайнгаа шэн габьяатайгаар, оролдосо хэшээл ехэтэйгээр хүдэлһэнэйнь ашаар энэ жэлдэ совхоз гүрэндэ мяха худалдаха түсэбөө болзорһоонь урид дүүргэхэ аргатай болоо. Бүхыдэнь 5220 центнер мяха бэлэдхэлэй пунктда оруулжа, нёдондонойхиһоо дүрбэ дахин ехэ мяха Эхэ орондоо үгэхэмнай. Тиигэжэ үнгэрэгшэ жэлдэ гүрэндэ дутуу үгэһэн мяхаяа хүсэлдүүлхэ зорилготойбди.

Нёдондонойхитой сасуулахада, шэгнүүр ехэтэй, тарган мал гүрэндэ худалдагдажа байна гэжэ тэмдэглэхээр. Хэрбээ үнгэрһэн жэлдэ үхэр бүхэн дунда зэргээр миил 252 килограмм шэгнүүртэйгээр тушаагдаа һаа, мүнөө мяханай комбинадта оруулагдаһан 1500 гаран үхэрнай тус бүридөө 3 центнер татаа. Тэдэнэй 82 процентнь тарган гэһэн сэгнэлтэтэйгээр абтаа. Олохон үхэр тус тустаа 350—400 килограмм болоһон байна. Энээнэй ашаар бүхыдөө 25,5 мянган түхэригэй нэмэлтэ ашаг олзо оруулагдаа.

Гэхэтэй хамта бүхыдөө мяханда тушааһан үхэрнүүдэймнай шэгнүүр үшөөл бага байна гэжэ мэдэрхэ ёһотойбди. Тиимэһээ ноябрь, декабрьда дилэнхидээ шэгнүүр ехэтэй, тарган үхэрнүүдые мяханай комбинадта оруулхабди.

Мүнөө душөөд гүүртэ, фермэнүүдтэ үхэр малнай үбэлжэжэ байна гэжэ дээрэ дурдаа һэм. Малай хашаа, байрануудые, малшадай гэрнүүдые заһабарилха, дулаалха, үбэлжэлгэдэ түгэд бэлэн болгохын тула бүри сентябриин эхеэр дархашуул-барилгашадай 4 бригада эмхидхэжэ, гүүртэ, фермэнүүдтэ эльгээгээ һэмди. Зүүн-Гол, Түглэ, Бэлшэр, Доодо-Хүбөөтэ гэхэ мэтэ газарнуудта малай хуушан хашаанууд гүйсэд шэнэлэгдээ, үргэдхэгдөө, малшадай гэрнүүд хуу һэльбэгдээ. Эдэ бүхы хүдэлмэриие Б. Л. Ламаев, Ц. Х. Замбалаев, В. Б. Гармаев, Ш. Ц. Цыденов гэгшэдэй даадаг дархашуулай бригаданууд һайнаар, саг соонь бүтээгээ.

Энэ жэлдэ манай эндэ гандуу уларилтай байгаад, үбһэ тэжээл урда жэлэйхиһээ бага бэлэдхэгдээ. Бүхыдөө 25 мянган центнер үбһэн, зеленко абтаа гэхэ гү, али түсэб 70 процентдэ хүргэгдөөд лэ дүүрэшөө. Сенаж оройдоошье бэлэдхэгдээгүй. Харин силос 1095 тонно дарагдаа гэхэ гү, али нёдондонойхиһоо 125 процент ехэ. 800 центнер набшаһата тэжээл бии.

Иимэ байдалай тохёолдоод байхада, түбхын түрүүндэ зун-намарай бэлшээриие зүбөөр эмхидхэжэ, бүхы малдаа хүсэ шадал һайнаар абхуулха гэжэ оролдообди. Мүн үбэлжэлгын эхилһэнһээшье хойшо үрин дулаан, саһа багатай байһые хараада абажа, олонхи малаа бэлшээжэ байнабди. Имагтал жэжэ, туранхайшаг тугал, бурууну үд байлгагдажа эдеэлүүлэгдэнэ.

Бии байһан үбһэ тэжээлдэ нэмэлтэ болгон абахаар нэгэ бригадые ондоо тээшэнь эльгээгээд, һолоомо бэлэдхүүлжэ байнабди.

Бүхы арга боломжоёо элсүүлэн, ажалайнгаа эмхидхэлые, эршые үшөө шангадхажа, социалис мүрысөө улам үргэнөөр дэлгэрүүлээд, үбэлжэлгые һайнаар үнгэрэгхэ, малаа гарза хоролтогүйгөөр ондо оруулха, тэдэнэй түл түрэсэ, продукци абаха түсэб, даабаряа дүүргэхын тула малшаднай оролдоно.

Партиин ЦК-гай һаяхан болоһон Пленум дээрэ нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэ, мүн СССР-эй Верховно Соведэй сессиин материалнууд мүнөө хүн бүхэнэй анхаралые татана. 1981—1985 онуудай СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гүрэнэй түсэбэй, 1982 оной СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гүрэнэй түсэбэй, гүрэнэй бюджедэй баталагдан абтаһан ушар совет арадай ажабайдалда айхабтар ехэ удха шанартай.

«Түсэбнай хүшэр хүндэ, орёо ехэ. Теэд энээнһээ ямар тобшолол хэхэб гэхэдэ, тэрэниие бэелүүлхын тула хүсэл оролдолгонуудаа хоёр, гурба дахин эршэдхэхэ хэрэгтэй. Ажахые эрхилэлгын түхэл шэнжые, онол аргануудые дары хубилгаха шухала» — гэжэ нүхэр Л. И. Брежнев заана.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэһэн тодо хурса, гүнзэгы удхатай заабари, тобшололнуудые бидэ — хүдөөгэй ажалшад үлэр бүриингөө ажалда хүтэлбэри болгохо ёһотойбди.

В. ХАРТАЕВ,
Захаамнай районой Далахайн совхозой директор.

ШҮҮМЖЭЛХЫ ЁҺООР

Ивалгын туршалга-үйлэдбэрилгын ажахын профсоюзай организаци район соогоо эгээл томо юм. Эндэ бүхыдөө 960 гэшүүн тоологдодог. Ажахын рабочком цеховой арбан комитедһээ бүридэнэ.

Энэмнай тус ажахыда хүдэлдэг бүхы хүдэлмэришэдэй 90 процентые нэгэдхэһэн нилээд ехэ хүсэн болоно. Эдэ бүгэдэнэй хүсөөр лэ үйлэдбэриин ашаг үрэ, шанар дээшэлүүлгэ туйлагдана. Тиимэһээ ажахын профсоюзай организаци болон рабочкомой гол уялга гэхэдэ, фермэ, отара, звено болон бригадануудай коллективүүдэй дунда эмхидхэлэй болон хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие һайжаруулжа, тэдэнэй хүсэ шадалые ажалай ашаг үрэ дээшэлүүлхэ хэрэгтэ элсүүлхэ, тариалангай үрэжэл һайжаруулха болоно.

Гэхэтэй хамта, эндэ үнгэргэгдэһэн профсоюзай конференци дээрэ ажахын рабочком өөрынгөө дүүргэхэ уялгые хангажа шадаагүй гэжэ хэлэгдээ. Рабочкомой түрүүлэгшэ Х. Ц. Дашиевагай хэһэн тоосоото элидхэл соо анхарал гол түлэб ажахын асуудалнуудта хандуулагдаһан байна. Гэхэ зуура рабочком ба цеховой комитедүүдэй социалис мүрысөө яажа эмхидхэдэг, дэлгэрүүлдэг, түсэбтэ даабари болон абаһан социалис уялгануудай түлөө хүн бүхэнэй харюусалгые хайшан гэжэ дээшэлүүлхые оролдодог байһан тухай огто хэлэгдээгүй байха юм.

Тэрэшэлэн рабочком болон цеховой комитедүүдэй хүдэлмэрсэ ехэ һулаар ябуулдаг байһые иимэ баримтанууд гэршэлнэ. Жэшээлхэдэ, рабочкомой заседани дээрэ үйлэдбэриин ашаг үрэ, шанар дээшэлүүлхэ, социалис мүрысөө бодотоор дэлгэрүүлхэ, ажалай журам дээшэлүүлхэ гэхэ мэтын гол шухала асуудалнууд нэгэтэшье зүбшэн хэлсэгдээгүй байха юм. Хэтэржэ ерэхэдээ конференци дээрэ хэгдэхэ элидхэл рабочкомой заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдээгүй байна.

Конференциин делегадууд рабочкомой тоосоое нарин нягтаар зүбшэн хэлсээ. Рабочкомой хүдэлмэриие болон тэрэнэй түрүүлэгшые үгэ хэлэгшэд тон зүбөөр шүүмжэлһэн байна. Жэшээнь, дүрбэдэхи отделениие эрхилэгшэ А. Ф. Манушкин иигэжэ хэлэбэ:

—Тоосоото элидхэл шагнаад байхада, бүхы ажал хэрэгүүднай һайн гээд һанахаар. Үнэн дээрээ тиимэ бэшэ ха юм. Ажахыдамнай техникэ тон олон. Теэд тэдэниие заһабарилха баазагүй байнабди. Илангаяа томо К-700 түхэлэй тракторнуудые заһабарилха аргагүйдэнэбди. Тиихэдэ механизаторнууд дуталдана. Жэл бүри механизаторнуудые бэлдэдэг гэшэбди. Теэд тэдэмнай гэр байрагүй дээрэһээ ондоо тээшэ хүдэлхэеэ ябашана. Гэр бариха, хүдэлмэришэдэй ажалай эрхэ байдалые һайжаруулха хэрэгтэ рабочком ехэ анхарал хандуулха ёһотой байгаа.

— Манай рабочкомой гол зорилгонуудай нэгэн гэхэдэ, социалис мүрысөө эмхидхэлгэ болоно. Энэ жэлдэ нооһо хайшалалга дээрэ мүрысөөн муу бэшээр эмхидхэгдэһэн байгаа гээд тэмдэглэхээр. Гэбэшье үйлэдбэриин бэшэ участогуудта мүрысөөн хайша хэрэгээр эмхидхэгдээ. Зунай үедэ мүрысөөнэй дүн үсөөн согсологдоно. Тиихэдээшье фермэ, отара, гүүртэнүүдтэ ажаллажа байһан хүнүүдтэ дүнгынь дуулгагданагүй. Мүрысөөнэй дүнгые саг болзор соонь, дары хүн зондо дуулгаха гэшэ профсоюзай организацинуудай уялга, — гэжэ нэгэдэхи отделениие эрхилэгшэ Д. Э. Эрдынеев хэлэбэ.

Тэрэшэлэн зоотехник Е. С. Калёных, ахамад агроном Н. Н. Соболев болон бусад мүн лэ ажахын хүдэлмэришэдэй дунда бодото мүрысөө рабочком эмхидхэжэ шадаагүй байһан тухайнь шүүмжэлээ. Мүрысөөнэй дүнгые олондо дуулгаха элдэб онол арга хэрэглэгдэнэгүй. Дүнгүүдшье хайша хэрэгээр согсологдоно.

— Манай рабочком местномуудай ажал хэрэгүүдээр һонирходогшьегүй, туһалдагшьегүй байна. Эндэһээл боложо, зарим тээ суглаануудшье үнгэргэгдэхэеэ болишоо. Рабочкомой түрүүлэгшэ местномуудай хүдэлмэриие саг үргэлжын анхарал доро абаха ёһотой байгаа бшуу. Ажалай журам эбдэхэ ябадалтай тэмсэхэдэнь туһалха ёһотой. Отделениин хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэдтэй суг түрүү малшадай дүй дүршэлые согсолжо, олоной шадабари болгохо талаар хүдэлмэри рабочком ябуулбалнь һайн байгаа. Эдэ бүгэдын һайн үрэ дүн үгэхэ байһаниинь мэдээжэ. Гээгдэжэ ябаһан малшадта туһалжа, тэдэниие бүхы талаһаань дэмжэжэ, түрүүшүүлэй зэргэдэ гаргаха гэшэ ганса ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй, мэргэжэлтэдэй зорилго бэшэ, мүн профсоюзай организациишье зорилго болоно, —гэжэ Е. С. Калёных мэдүүлээ.

Клубай хүдэлдэггүй байһан тухай делегат И. Н. Степанова хэлээ. Тэрэниие хэдэн удаа заһабарилһан хэбэртэй болоод лэ орхидог. Теэд пожарнигууд ерэжэ хараад, нээхыень хориижорхидог байна. Эдэ бүгэдые м[…] дэжэ байгаад, рабочком, ди[…] рекци ямаршье хэмжээ аб[…] нагүй. Мүн һурагшадые зөөхэ машина байхагүй. Энээнһээ боложо үхибүүднай һургуулиһаа гээгдэнэ гэбэ. Тии[…]

ПРОФСОЮЗ[…] АЖАБАЙД[…]

[…]хэдэ социалис мүрысөө[…] гөө дүнгые рабочкомой[…] шамай согсолһон […] болоод, аяар 2—3 һа[…] гарһэн хойно илажа[…] шадта шангайнь […] байһые тэрэ шүүмжэл[…]

Рабочкомой заседани[…] дээрэ нэгэшье ком[…] хүдэлмэри зүбшэн х[…] дээгүй гэжэ ахалагша[…] на хүдэлмэрилэгшэ Н[…] Номшиева шүүмжэлбэ.

— Энэ хадаа рабоч[…] хүдэлмэриин ехэ дутаг[…] лоно. Зарим малшад[…] бэшэшье хүдэлмэриш[…] байра байдалаар муу[…] бүгэдэһөө үйлэдбэриин[…] үрын горитойгоор д[…] дадаг байһан мэдээжэ,[…] жэ тэрэ хэлэбэ.

Конференци дээрэ […] гадууд Т. Ч. Доржиева,[…] Дымбрылова, парткомой[…] ретарь А. М. Бояркин,[…] дөө ажахын хүдэлмэри[…] райкомой түрүүлэгшэ[…] Бутуханов гэгшэд үгэ[…]

Рабочкомой болон[…] союзай бүхы организ[…] хүдэлмэриие эрид[…] талаар дэлгэ[…] конференци[…] б. талагдан абтаа. Удаа[…] бочком болон шалг[…] комиссиин гэшүүд һүнг[…] Рабочкомой түрүүл[…] В. Ф. Титов һунгагдаа.

А. НАГАСЛАЕ[…]

Улаан-Үдын судна бүтээлгын заводой олон то[…]то хүдэлмэришэдэй дундаһаа үндэр бүтээсэтэ ажа[…]лаараа суурхаһан үйлэдбэриин түрүүшүүл о[…] юм. Тэдэнэй нэгэн — дүрбэдэхи разрядай токар[…] Галина Федотовна Щевалева болоно. Заводто […]дэлжэ эхилһээр тэрэ арбаад жэл болобо. Ажа[…]баян дүй дүршэлтэй болоһон Галина Федото[…] залуушуулые һурган хүмүүжүүлхэ хэрэг[…] өөрынгөө нангин уялга мэтээр тоолодог.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Г. Ф. Щевалева һурагшада[…]гаа дунда. Н. ДРИГЕНОВЭЙ фото.

НҮХЭДЭЙ ОМОГОРХОЛ

Хурамхаан нютагта түрэһэн Надежда Ринчинова 8-дахи ГПТУ дүүргэһэнэйнгээ һүүлээр мяха-консервын комбинадта 1971 онһоо ажаллана. Мүнөө тэрэ мал үүсэлэгшээр хүдэлдэг юм. Дааһан хэрэгтээ харюусалгатайгаар, зохёохы ёһоор хандадаг дээрэһээнь Надеждын халаанай нормо үлүүлэн дүүргэгдээгүй гэжэ байдаггүй.

Мал үүсэлдэг цехэй үйлэдбэриин технологиие гүйсэд шудалһан тула Надежда Бадмаевнагай шадахагүй юумэн эндэ үгы шахуу. Республикымнай районуудай ажахынуудһаа гүрэндэ малай олоор тушаагдажа байһан энэ үедэ комбинадай мал үүсэлэлгын цех дүүрэн хүсэн соогоо ашаглагдажа байна.

Иимэ халуун хаһын эхилээд байхада мал үүсэлдэг цехэй конвейер заахашье зогсоогдохо ёһогүй. Тиимэһээ энэ түхеэрэлгэдэ онсо анхарал хандуулагдана. Ушарынь гэхэдэ, арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлэй түсэбэй, социалис уялгануудай дүүргэлтэ конвейерэй хүдэлмэриһөө сүм дулдыдаха байна.

Мал үүсэлдэг цехтэ ажалай ветерануудтай хамта мэнэ һаяхан ГПТУ дүүргэһэн залуушуул, үйлэдбэриин практика гаража байһан студентнүүдшье хүдэлмэрилнэ.

Надежда Бадмаевна Ринчинова цехэйнгээ хүдэлмэришэдэй дунда хүндэтэй болоһоор үнинэй. Мал үүсэлэлгын технологи һайнаар мэдэдэг тула тэрэ суг хүдэлдэг нүхэдтөө, илангаяа залуушуулда ходо туһалжа байдаг. Коммунис ажалай ударник, мэргэжэлээрээ эрхимлэгшэ болоһон Надежда Бадмаевна үүсэлэгдэһэн малай мяханай сэбэрээр абтахын, гэдэһэ доторойнь зүбөөр илгагдаха, сортологдохо хэрэгтэ шанга эрилтэ табидаг байха юм.

«Мал үүсэлхэ сезондо габшагайгаар ажаллаха!» гэһэн уряа доро цехэй хүдэлмэришэд мүрысэн ажаллана. Тиимэ байхань зүб. Мүнөө үбэлэй хүйтэнэй эхилээд байхада, колхоз болон совхозуудһаа мал олоор гүрэндэ тушаагдажа байна. Тушаагдаһан малые комбинадай хашаа соо удаан барижа, турааха болохогүй. Тиимэһээ үүсэлэлгын цех үдэр һүнигүй хүдэлгэгдэхэ болоно.

Октябрьска районио Соведэй депутат В. Шумковатай конвейер тээшэ ошожо, Надежда Ринчиновагай хүдэлжэ байһан газарта ерэбэбди. Ёһотой мастерай хүдэлжэ байхыень харахада, урматай зохид. Атар тарган малай годод мяхан конвейер дамжан, комбинадай холодильник руу ошожол байна.

— Бэрхэш, Надюша! Ёһотойл мастер байнаш! — гэжэ В. Шумкова магтаба. Надя аягүйрхэнгеэр, сагаан тоорсог малгай дороһоо бултайһан үһэеэ заһан, энеэбхилнэ.— Намайе орхиит саашань, харыт тэдэ басагадые — Надя Денисовае, Люда Грудининае, Ира Домышевае. Эдэнэрэй ажалай бүтээсэ үдэрһөө үдэртэ дээшэлнэ.

Үнэхөөрөө, эдэ үдэрнүүдтэ үүсэлэлгын цехтэ шэн зоригто ажалай үльгэр жэшээ харуулагшад улам олошоржол байна. Тэдэнэрэй хамтын хүсөөр, эдэбхи үүсхэлээр халаан бүриин нормо, һарын, кварталай түсэбүүд үлүүлэн дүүргэгдэнэ. Үйлэдбэриин эдэ түрүүшүүлэй дундаһаа социалис мүрысөөнэй түгые дээрэ үргэжэ ябаһан Надежда Ринчинова цехэй коллективэй омогорхол болонхой.

Л. СИНЕГРИБОВ.

ЭХЫНГЭЭ ЗААБАРЯ[…]

1941 он. Бүхы совет арадта үйдхар гашуудал асарһан хатуу жэл. Ямар нэгэн зоболонто зүүдэн мэтээр энэ жэлые зарим хүн мүнөө дурсан һанадаг ёһотой. Тэрэ үедэ үхибүүд дайнда мордоһон аханараа, эсэгэнэрээ халажа, бэежээгүй туршаархан зэм дээрээ хүндэ хүшэр ажалые үргэн гараһан; тиигэжэ мүнөө сагай жаргалые шэрээлсэһэн габэл алдууүгүй. Эгээл энэ үеын хүнүүдэй нэгэн Долгор Цыреновна Бальчинова болоно. Тэрэ Сэлэнгын районой Загастайн дунда һургуулиин 7-дохи классыта һуража, гүлмэр 16 наһандаа ябаа. Дайнда мордоһон үбгэнһөө үдэр, һүнигүй бэшэг хүлеэһэн эхынгээ нюур шарайшалжа, һанаа үнөөндэ эхэтээ адли дарагдаһан үхибүүнэй сэдьхэл тухай эндэ дурдаханшье үлүү гэжэ һанаа б.

Удаан хүлеэгдэһэн бэшэг фронтһоо ерэхэдээ, «Эсэгэ оронһоо хамгаалгын байлдаануудта баатарай үхэлөөр унаба» гэһэн эсэгэ тухайнь мэдээсэл асараа.

Саашадаа һураха, дээдэ эрдэмтэй болохо ехэ эрмэлзэл хүсэлэй байбашье, арга забдань олдоогүй. Партын саанаһаа механизаторай курсада. Тохойн МТС-тэ эльгээгдэжэ, ажалайнгаа замые эхилээ бэлэй. Тэндэ хоёр һарын туршада һураад, трактор жолоодохо үнэмшэлгэтэй боложо, түрэл нютагтаа бусаһаар лэ, хамсыгаа шуун, хабарай тарилгада хүдэлжэ эхилһэн намтартай. Тэрэл зуниинь комсомолой бригада эмхидхэгдэжэ, комсомолка Долгор Бальчинова түрүүтэй залуушуул Тельманэй нэрэмжэтэ совхозой фермэ эльгээгдээ һэн. Долгор фермын тоо бүридхэгшөөр, харин нүхэд басагадынь һаалишадаар хүдэлжэ эхилээ. Тэрэ гэһээр Долгор Цыреновна фермын ажалтай хуби заяагаа холбожо, мүнөө болотор хүдэлһэн зандаа. «Угаа уһанда хаягүй» гэжэ буряад арадай дунда хэлсэдэгэй ёһоор, Долгор Цыреновнагай ажалайнь зам эхилһэн гэшэ бээзэ. Бүри үхибүүн ябахадаа, эгээл түрүүн үнеэ һааха һураһан, мал ажалда дадаһан юм. Эжынь — Долсон Бадмаевна — бүхы наһаараа ажаллажа, коммуниин, удаань колхозой һаалишан ябаһан, басагаяа ажалдаа дахуулжа, мэргэжэлдээ һургадаг һэн.

«Эхэнэр хүн гэшэ үнеэ һааха, мал харууһалха заяатайгаар түрэдэг юм. Бага наһанһаа хүдэлжэ һураһан хүнэй ажал гэшэ наһанай һургаал, һургуули болодог юм» гээд эхынгээ нэгэнтэ бэшэ хэлэдэг үгэнүүдые Долгор басаган заабари мэтээр сахижа ябаа.

1959 оной хабар Доодо-Бухэнэй фермэдэ тоо бүридхэгшөөр эльгээгдээд, тэндээ хүдэлхэ зуураа техник-үрэжүүлэгшын мэргэжэлдэ һураба. Уданшьегүй сүгтаа хүдэлжэ ябаһан нүхэдынь Долгор Цыреновнае фермынгээ даагша болохыень дур[…]һан, хүтэлбэрилэгш[…] хандан, энэ туш[…] найдамтай энэ х[…] томилхыень зууршалаа[…]лэй. Тиин коллект[…] жэлһээ жэлдэ һү һаал[…] гүрэндэ тушаалгаар даа[…] түсэбүүдээ амжалтатай[…] дүүргэжэ эхилээ һэн. Т[…] гэһээр тэбхэр 22 жэл[…]рөө. Фермын коллектив[…]гаар хүдэлөө гэжэ ба[…]гүй. Жэшээлхэдэ, энэ фе[…] үнгэрэгшэ табан жэлэй[…] түсэб даалгабаринуудые[…]жалтатайгаар дүүргээ. М[…] жэлдэшье фермын колле[…] һү үйлэдбэрилгээр жэл[…]гээ түсэбые болзорһо[…] урид, байгша оной се[…]риин 6-да дүүргээд, гүрэ[…] һү тушаалгаар түсэбөө[…]густын 27-до дүүргэһэн[…] Мүнөө үедэ тэдэнэр […] онойнгоо түсэбөөр хүд[…] байнхай.

Фермэдэ арба-хори[…] жэлэй туршада хүдэлж[…]һан һаалишад олон. Жэ[…]рн тус тустаа жэлэйнгээ[…] сэбүүдые үлүүлэн дүү[…] ябадаг түрүү һаалишад[…]рия Ивановна Власова[…] жэлэй туршада, Любовь[…]оргиевна Нетесова 20 ж[…] туршада, Вера Жамсаран[…]на Бальчинова 25 жэлэй[…]шада хүдэлнэ. Тиихэдэ[…]ын жэлнүүдтэ хүдэлхэ[…]һэн залуушуулшье бии.[…]мнай Галина Копыткова[…] Очирова, Люда Буера[…] Люда Иванова, Надя Б[…]кова гэгшэд болоно. З[…]шуул үниинэй һаалиша[…] дутуугүй һайнаар хүд[…] даабари, түсэбүүдые а[…]сээд лэ ябадаг. Юундэ[…]дэ, фермые даагша[…] һаалишадтай суг ор[…] коллективээ эбтэй эе[…]лэ шэнгээр хүмүүжүүлэ[…] Хүдэлхэеэ һая е[…] залуушуулда ажалда[…]һалха, зүбшэл, заабари[…]хэ, дүй дүршэлдөө һур[…] хэрэгтэ тэдэнэр ехэхэ[…]рал хандуулдаг. Мүнөө[…] коллектив жэлэйнгээ[…]бые болзорһоонь урид[…]гээд, жэлэй дүүрэтэр, т[…] 650 центнер эрхим ш[…]тай һү һаахаар уялгатай.

Совхозой түрүү ма[…] Долгор Цыреновна 6[…]дэй эхэ юм. Тэрэ Ба[…] нүхэртэеэ үхибүүдээ б[…]ень эрдэмэй орьёлой та[…]да гаргажа, дээдэ һур[…]тай болгонхой.

— Үхибүүднай булта[…] дээрээ гаранхай, энэ[…]шаа һанал, сэдьхэлнай[…]шэ. Батожаб бидэ хоёр[…]раха арга шадалнай ба[…]гүй, тиимэһээ бидэнэй[…] һаналые түрэһэн үхиб[…] бэелүүлбэ ха юм даа.[…] үшөө юун хэрэгтэйб да[…]нөө үедэ, минии һан[…] һү һаалияа дээшэлүүл[…]сэбөө дүүргэхэ, малаа[…] тарганаар хабарай[…] дээрэ гаргаха зори[…] болоно, —гээд Долгор Ц[…]новна хөөрэнэ.

Г. РАДНАЕ[…]
Сэлэнгын район.

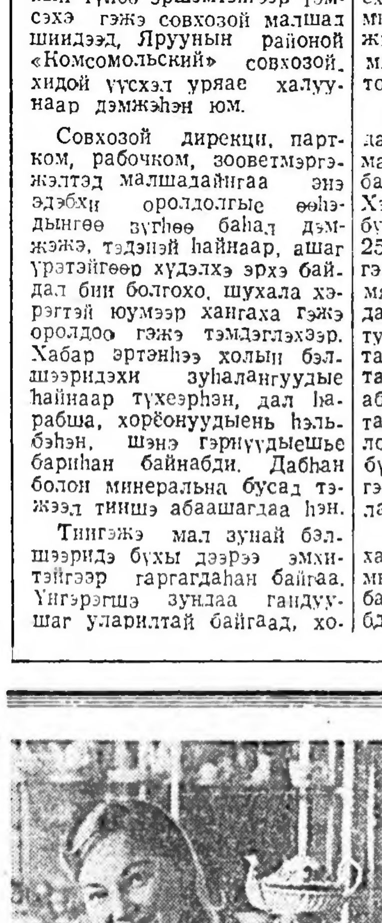

ЛЕНИНГРАД. М. В. Ломоносовой нэрэмжэтэ Ленинградай шаажанай заводой гаргаһан продукци һайн шанараараа суурхадаг болонхой. Һүүлэй үедэ ленинградскэ мастернууд 25 шэнэ зүйлнүүдые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: лабораториин уран һиилээшэ Светлана Егорова «Селеновый цветок» гэһэн сайн амһартануудые харуулжа байна.

ТАСС-ай фотохронико.

СОВЕТ ОРОН ДОТОР

ШАХТЕРНУУДАЙ ХАЛААН БЭЛДЭГДЭНЭ

ДОНЕЦК. Засядькогой нэрэмжэтэ Донецкэ шахтада шулуун нүүрһэ малтагшадай зуун лампочка шэнээр носоогдобо. Шулуун нүүрһэ малтан ябагшадай бригадануудта шэнэ халаанай залуу үетэнэй олоор ерэһэн ушар хадаа предприятиин коллектив болон тэдэнэй шефтээ абаһаан һуралсалай эмхинүүдэй багшанарай хамтын хүсөөр залуушуулые мэргэжэлдэ дадалтайгаар һургаха программын бэелүүлэгдэжэ байһанай үрэ дүн мүн болоно.

Һургуули—училищи—шахта гэһэн звеногой бэелүүлхэ хэмжээн ехэ. Шахтануудта экскурсаар ошолгоһоо эхилээд һуралсалай лавануудта практика гаралга хүрэтэр залуу хүбүүд эсэгэнэрэйнгээ мэргэжэлые шудалан үзэнэ. Ленинскэ комсомолой лауреат — техническэ мэргэжэл олгодог 7-дохи училищида һургуули дүүргэгшэд шахтернуудай мэргэжэл шудална. Училищиин һуралсалай-материальна баазые бэхижүүлжэ, Засядькогой нэрэмжэтэ шахтын коллектив ветерануудай найдамтай халаание бэлдэнэ.

Донецкдэ залуушуулые мэргэжэлдэ дадалтайгаар һургаха талаар эмхи зургаанууд хоорондын бүхэсоюзна соведэй заседани боложо, эндэ шулуун нүүрһэнэй промышленностиин предприятинууд болон һуралсалай заведенинүүдэй хани харилсаанай дүй дүршэл тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдэһэн байна. Энэ зүблөөндэ СССР-эй гэгээрэлэй болон шулуун нүүрһэнэй промышленностиин, техническэ мэргэжэлэй талаар СССР-эй Гүрэнэй комитедэй хүтэлбэрилэгшэд хабаадаһан байна. Мүн баһа ороной шулуун нүүрһэнэй бассейнүүдэй түрүү предприятинуудай директорнууд уригдаһан байгаа.

— КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдэй ёһоор түсэбтэ табан жэлэй туршада, жэлэй туршада 770—800 миллион тонно шулуун нүүрһэн абтадаг болохо байна,— гэжэ эмхи зургаанууд хоорондын бүхэсоюзна соведэй түрүүлэгшэ СССР-эй гэгээрэлэй министр М. А. Прокопьев зүблөөн дээрэ хэлэбэ.— Мүнөө үедэ һургуулида һуража байһан залуу үетэн хараалһан түсэбүүдые бэелүүлгэдэ хабаадаха болоно. Тиимэһээ хүдэлмэришэнэй халаание бэлдэхэ хэрэгтэ онсо анхаралтайгаар хандаха шухала. Мүнөө ороной шулуун нүүрһэнэй промышленностиин предприятинуудай бааза дээрэ техническэ мэргэжэл олгодог 200 училищи хүдэлнэ. Шахтануудта мэргэжэлтэй кадрнуудые бэлдэхэ гол бааза болохо эдэ училищинууд жэл бүри дүшэн мянганһаа дээшэ залуу горнягуудые бэлдэнэ. Һурагшадые шахтерой мэргэжэлдэ дадалтайгаар һургаха гэшэ багшанарай, һурган хүмүүжүүлэгшэдэй, шулуун нүүрһэнэй промышленностиин предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй, нэгэ үгөөр хэлэхэ болоо һаа энэ һалбариингаа ерээдүй тухай бодомжологшодой бултанайнь анхарал доро абтаха ёһотой.

В. ШУКШИНАЙ ТҮРЭҺЭН НЮТАГТА

СРОСТКИ (Алтайн хизаар). Москва шадар болоһон байлдаануудта зэрлэхэг зоригтойгоор тэмсэһэн сэрэгшэд-сибириинхидтэ, дайнай жэлнүүдтэ тылдэ илалта шэрээлсэн, эсэшэ сусашагүйгөөр хүдэлжэ гараһан тэдэнэрэй үхибүүдтэ зорюулжа, М. Горькиин нэрэмжэтэ киностуди «Эдир наһанай һайндэрнүүд» гэһэн фильм экран дээрэ гараба.

Энэ фильм Василий Шукшинай өөрынгөө намтартай тааралдуулан бэшэһэн рассказуудһаа үндэһэлэгдэн буулгагдаа. Фильмын олонхи хэһэгүүд уран зохёолшын түрэһэн нютагта — Алтайн хизаарай Сростки тосхондо буулгагдаһан байна. Дайнай жэлнүүдэй эдир геройн образые Алтайн хизаарай һургуулиин һурагша арбан хоёртой Сережа Амосов гүйсэдхэнэ.

Фильмдэ хэбаадалсаһан В. Шукшинай нютагайхид, мүн оршон тойронхи бусад городууд болон тосхонуудта ажаһуугшад энэ лентые түрүүлэн харабад. Шэнэ фильмые түрүүлэн харуулгын баяр ёһолол до Сростки тосхон ерэһэн Москвагай кинематографистнуудай творческо бүлэгтэй уулзалгада хүн зон олоороо сугларба. В. Шукшинай нютагайхид, тэдэнэй айлшад Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай хатуу шэрүүн жэлнүүдэй фронт болон тылэй юрын үдэрнүүд, В. Шукшинтай уулзалганууд тухай дурсалгануудаа хэлэжэ, уран захёолшын зохёол бүтээлнүүд Эхэ орондоо дуратай байхаар хүмүүжүүлнэ гэжэ тэмдэглээ.

МОСКВАГАЙ УНИВЕРСИТЕДТЭ ХЭБЛЭГДЭЭ

В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ СССР-эй Гүрэнэй библиотекэдэ Москвагай университедэй хэблэлэй ажал ябуулгын 225 жэлэй ойдо зорюулагдаһан выставкэ нээгдэбэ.

1756 онһоо 1981 он хүрэтэр Москвагай университедэй хэблэн гаргаһан научна, һуралсалай, периодическа, уран һайханай, справочна болон бусад һалбариин мянгаад боти ном выставкэдэ харуулагдана Университедэй үндэһэ һуури табигша М. Ломоносовой зохёолнууд, мүн энэ суута университедэй бүхы үенүүдэй научна экспонадуудай дунда бии. Университедэй хэблэлэй ажал ябуулга ороной литературын түүхэтэй нягта холбоотой. Н. Новиковой хэблэн гаргаһан элдэб янзын номууд номой экспозицида оруулагдана. Университедэй типографида А. Полежаевай шүлэгүүд, Н. Гоголиин «Мертвые души», И. Тургеневэй «Записки охотника» түрүүлэн хэблэгдэһэн байна. Поляк хэлэн дээрэ А. Мицкевичэй сонетэнүүд хэблэгдэһэн байха юм.

Һүүлэй үедэ хэблэгдэжэ, элдэб выставкэнүүдэй дипломдо хүртэһэн номууд, мүн Москвагай университедэй 225 жэлэй ойдо зорюулагдаһан номууд энэ выставкэдэ харуулагдана.

ЗОХИД, ГОЁ ҺАЙХАН

МИНСК. Минскын барилгын материалнуудай комбинат гоё һайхан зурагтай, элдэб үнгэтэй керамическа плиткэнүүдые бүтээн гаргажа эхилбэ. Гэр байрануудые гоёон шэмэглэхэ материалнуудые үйлэдбэрилхэ автомат лини энэ предприятида түрүүшынгээ продукци үгэбэ. Энэ лини болзорһоо урид ашаглалгада тушаагдажа, жэлэй түсэбөөр хараалагдаһанһаа 100 мянган дүрбэлжэн метр плиткэнүүдые олоор гаргаха арга олгогдоо.

Гэрэй ханануудые гоёохо керамикын газаа түхэлые гоё, бүхэ болгохо хэрэгтэнь эрдэмтэд туһалаа. Тэдэнэр плиткэнүүд дээрэ элдэб зураг гаргаха арга дурадхаһан байна. Хоёр дахин галдуулдаг болоһонһоо плиткэнүүдэй шанар һайн, бүхэ болоо. Тиихэдээ тэрэнэй шэрэ, зураг үнгэеэ хубилганагүй.

ШИИДХЭБЭРИ ДҮҮРГЭГДЭХЭ ЁҺОТОЙ

Шиидхэбэри баталагдана. Теэд тэрэнь дүүргэжэ бэшэхэ дуран хү... бүтөөр абтаһан шиидхэбэринүүд, тэдэнэй дүүргэлтын ондо бодото дээрээ ниитэй саг үнгэрдэг, элдэб шалтаганууд дайралдадаг бээзэ. Тиигэбэшье нютагай Соведүүдэй гаргаһан шиидхэбэринүүдэй дийлэнхинь заатагүй дүүргэгдэжэ байха юм. Гэхэтэй хамта Соведэй гүйсэдкомууд гаргаһан түсэбүүдээ ходо дүүргэдэг гэхын аргагүй. Энэ байдалай шалтагаанууд олон лааб даа. Холын хараагүйгээ үгөөр хэлэбэл, ехэ асуудалнуудые шиидхэхэ машин, мүнгэ зөөри дуталдана. Тэрэшэлэн зарим газарнуудта эдэбхи үүсхэл, эмхидхэл дутана, абаһан шиидхэбэринүүдэй дүүргэлтын хойноһоо шалгалта хиналта һул табигдана. Жэшээнь, энэ үедэ Соведэй гүйсэдкомой экономическа болон соёлой хүгжэлтые хараалһан хэмжээ ябуулгануудаар шиидхэбэринүүдые баталан. Эдэ шиидхэбэринүүдэй дүүргэлтые саг үргэлжын комиссинууд, депутадуудай бүлэгүүд хинан шалгажа байдаг.

Манай районно Соведэй гүйсэдком сельскэ болон сомоной Соведүүдэй хүдэлмэриие саашадань улам һайжаруулха, тэдэнэй хоорондо социалис мүрысөө эмхидхэхэ, сессинүүдые бэлдэхэ ба үнгэргэхэ хэрэгые гуримшуулха, нөөсэ арга боломжонуудые гүйсэд һайнаар хэрэглэхын түлөө ажалша коллективүүдые элсүүлэн ударидаха тухай шиидхэбэринүүдые баталан абаһан байгаа. Тэрэ гэһээр дүрбэн һара үнгэрбэ. Эдэ шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхэ тушаа ямар юумэн хэгдээб? Энэ зорилгоор нютагай Соведүүдэй ээлжээтэ сессинүүд дээрэ «КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдһээ, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр Л. И. Брежневэй элидхэлһээ үндэһэлэн, арадай депутадуудай Соведүүдэй бэелүүлхэ зорилгонууд тухай» асуудал зүбшэн хэлсэгдэһэн байна. Тиигэжэ энэ табан жэлдэ бэелүүлхэ тодорхой зорилгонууд, хэмжээ ябуулганууд хараалагдаа бэлэй.

Мүнөө үедэ районоймнай ажалшад партиина болон совет органуудай хүтэлбэри доро ниитынгээ малай тоо толгойе олошоруулха, хүдөө ажахын продукци ехээр үйлэдбэрилэн гаргаха талаар амжалтануудые түйлажа байнхай. Промышленность болон ниитын ажахын бусад һалбаринуудые хүгжөөхэ талаар мүн лэ зарим тэды алхамууд хэгдэнэ. Жэшээнь, материалнуудай участогай, тоһоной гол заводой, типографиин, Дээдэ-Баргажанай лесхозой, коопзверопромхозой коллективүүд муу бэшэ дүнгүүдые түйлаа. Үнгэрэгшэ жэлэйхитэй сасуулбал, 500 мянган түхэригөөр ехэ продукци худалдагдаа, ажалай бүтээсэ 10 процентээр дээшэлээ. Эндэ мүн эрэлхэг зоримгойгоор ажаллажа ябагшад тухай олон жэшээ баримтануудые дурдамаар.

Жэшээлхэдэ, Социалис Ажалай Герой В. П. Паромоновой хүтэлбэрилдэг комплексно бригадын гэшүүд 40,5 мянган кубометр модо бэлдэхэ байгша онойнгоо түсэбые ноябриин 7-до амжалтатайгаар бэелүүлбэ. Дэрээнэй совхозой һаалишан, райсоведэй депутат Евдокия Жамьяновна Дармаева мүнөө 1982 оной июль һарын түсэбөөр ажаллажа байнхай.

Хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын комбинадай оёдолшон З. И. Глухова, Хурамхаанай совхозой һү һаалиин фермын бригадир М. В. Доржиева, Һахалиин совхозой тракторно-таряан ажалай бригадын бригадир Г. С. Серебренников, хонишод-депутадууд С. П. Банаева, С. Э. Тыхеева болон бусад үндэр бүтээсэтэ ажалаараа суурхана.

Үнгэрһэн жэлнүүдтэ районой доторнай барилгын хүдэлмэри үргэноор ябуулагдаба. Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо 400 үнеэнэй багтаха һү һаалиин комплекс, Хурамхаанай хилээмэнэй заводой болон бусад ехэ сэхэ барилганууд ашаглалгада оруулагдаа. Ганса Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо 40 гаран байрын шэнэ гэр ашаглалтада үгтэхэнь.

Нютагай Соведүүдэй депутадууд һунгагшадай захяануудые дүүргэхэ асуудалда ехэ анхарал хандуулжа байһаар. Ямар нэгэн хүтэлбэрилхы тушаалтанай гэмээр захяагай дүүргэгдээгүй байгаа бал, райсоведэй гүйсэдком тэдэнэй урда шанга эрилтэ табина.

Уланхаанай сомоной Соведэй депутадууд болон үргэн эдэбхитэд ажахынгаа түбые болбосон, түхэлтэй болгохо гэһэн шиидхэбэрээ үсэд оролдосотойгоор бэелүүлнэ. Малай байранууд, малшадай гэрнүүд, клубууд болон культбазанууд эртэ намарһаа үбэлжэлгэдэ бэлдэгдээ.

Нютагай Соведүүдэй хүдэлмэридэ дутуу дундануудшье олон байһаар. Районно Соведэй баталан абаһан шиидхэбэринүүд хаа хаанагүй һайнаар дүүргэгдэнэгүй. Энээн тушаа Соведүүдэй сессинүүд, гүйсэдкомуудай заседаниинууд дээрэ хэлсэгдэжэл байдаг. Гэбэшье, эрид хубилалта үшөөл түйлагдаагүй. Саашадаа энээн тушаа гол анхаралаа хандуулха болонобди.

А. ИШИГЕНОВ,
арадай депутадуудай Хурамхаанай районно Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо.

Соведүүдэй хүдэлмэри

Буряад хэблэлэй 60 жэлэй ойдо

СОЁЛОЙ ХУБИСХАЛАЙ ҮЕДЭ

БУРЯАД арадай гэгээрхэ болбосорхо хэрэгтэ «Буряад үнэн» газетын тусгаар ехэ үүргэтэй байһые онсо тэмдэглэхэ хэрэгтэй. 1924 ондо комсомолдо минии ороходо, ехэ наһатанай һургуулида ном зааха гэһэн даабари үгтөө бэлэй. Энэнь 14—15 наһатай боложо ябаһан намда балайшье бэрхэтэй бэшэ шэнгеэр һанагдаа һэн. Юундэб гэхэдэ, би өөрөө хуушан монголоор яһала уншажа, бэшэжэ шададаг болоһон байгааб.

Тиигээд намһаа нилээд аха наһатай арбаад-хорёод эрэшүүлые, эхэнэрнүүдые суглуулаад, ном заажа эхилхэдэмни, үхибүүдтэ зорюулжа, Ч.-Л. Базароной зохёоһон 5—6 үзэглэлһөө бэшэ ондоо номууд олдохогүй байба. Хоёр-гурбан хүндэ нэгэ үзэглэл барюулаад, хэшээл бүхэндэ 2—3 үзэгүүдтэй танилсуулжа, тэдэниие яажа бэшэхые заажа үгөөд, үенүүд, үгэнүүд болгон холбожо уншаха, бэшэхэ аргануудые харуулаад байхадамни, үшөө саашань юу хэхэ, хэлэхэ гээшэбиб? — гэһэн асуудал гаража ерэдэг һэн.

Одоол эндэ «Буряад-Монголой үнэн» газетэ соохоо элдэб һонинуудые өөрөө шангаар уншажа, удхыень тайлбарилан хэлэжэ үгэхэдэмни, хүнүүд ехэл һонирходог бэлэй. Жэшээлхэдэ, «Алсагар-Мархай» тухай, Х. Намсараевай «Үбгэн гэлэнэй үгэ», Д-Р. Намжилоной «Үлүү хаража, булуу химэлбэ» гэхэ мэтые уншажа, хөөрэжэ үгэхэдэмни, хүнүүд ехээр энеэлдэхэһээ гадна:

— Үшөө нэгэ дахин уншажа үгэл даа, Дугар! — гэлдэгшэ һэн. Үгышье һаа, удаадахи хэшээлнүүдтэнь номоо заалгажа дүүргэмсээрээ:

— За, үнөөхи Алсагар-Мархаймнай хаана, юу хэжэ ябана хаб? — гэһэн асуудал табихадань, үнөөхи «Буряад-Монголой үнэн» газетэеэ уншая гэбэ ха юм гэжэ хүрэһөөр ойлгогшо бэлэйб. Энэ мэтын уран хорон үгэнүүдээр энеэдэ наада гаргажа бэшэгдэһэн һонинуудһаа гадна улас түрын удха шанартай материалнуудые, республика доторнай хаана, юунэй боложо байһые харуулһан удхатай зүйлнүүдые уншажа үгэлгэдэ тусгаар анхарал табиха ёһотой байгаабди. Илангаяа ангиин тэмсэлэй хурсадажа байһан тухай, нюдарган баяшуулай нюуса хэрэгүүдэй хаана, яажа элирүүлэгдэһэн тухай уншажа, хөөрэжэ үгэхэдэ, хүнүүд ехэ һонирходог байһан юм.

Эсэстэнь би өөрөөшье республикаяа хүсэд һайн мэдэхэгүй байһан аад, «Буряад-Монголой үнэн» газетын ашаар арад зонойнгоо ажабайдалай онсо шэнжэнүүдые нилээд үргэнөөр тухайлха болоһон хойноо Улаан-Үдэ ерээ һэм. Энээнһээ гадна энэл газетынгээ һонинуудые хэрэглэжэ, өөрынгөө үндэһэн хэлэн дээрэ олон зоной урда үгэ хэлэдэг боложо эхилээ һэм.

1929 оной зун манай Шандали нютагай комсомолшууд коммуна эмхидхэхэ тухай хөөрэлдөө хэхын тула нэн түрүүн ехэ наһатанай һургуулида шалгалта үнгэргэжэ, үзэг бэшэгтэ һураһан хүнүүдэйнгээ тоо бүридхэлые гаргахамнай гэжэ зониие суглуулаад, энэл «Буряад-Монголой үнэн» газетэ соохоо элдэб жэжэ һонинуудые уншуулжа, һаадгүй һайнаар уншадаг болоһон хүнүүдтэнь ехэ наһатанай һургуули дүүргэһэн тухай сомоной Соведэй тамгатай үнэмшэлгэ барюулдаг байгаабди.

— Тиихэдээ таанар өөһэдөө газетэ, ном уншажа шадаха болобо гээшэт. Тиимэһээ энэ «Буряад-Монголой үнэн» газетэеэ захиха ёһотойт, — гэжэ ойлгуулагша һэмди. Минии урдань заажа байһан һургуулиие дүүргэжэ гараһан 16 хүндэ «Буряад-Монголой үнэн» газетые захюулһанаа мартагшагүйб. Тиигээд саашань коммуна тогтоохо тухай хөөрэлдэхэдөө, мүн лэ баһа энэ газетэ соохоо республика доторнай хаана, ямар колхозууд эмхидхэгдэжэ байнаб гэһэн һонинуудые уншажа, хөөрэжэ, һабагша гаргаад, тэрээнһээ уламжалан, өөһэдынгөө коммуна эмхидхэхэ саг ерээ гэхэ мэтээр хөөрэлдэжэ эхилээ һэмди. Энэ хадаа манай гол зорилго байһан юм.

Иигэжэ хаанта засагай үедэ харанхы бүдүүлиг байдалда байһан ажалшан арадые гэгээрүүлхэ, болбосоруулха зорилго Совет засагай тогтоһон сагһаа хойшо ехэ хүсэтэйгөөр табигдаһан юм. Энэнь агуухэ Ленин багшын үүсхэһэн соёлой хубисхалай эхин мүн болоно. Энэ шухала зорилгые Росси дотор бэелүүлхын тула нютаг бүхэндэ ОДН гэжэ нэрэтэй олониитын бүлгэмүүд эмхидхэгдээ һэн. Ородоор «Общество «Долой неграмотность!» гэһэн удхатай байһыень би өөрөө тэрэ бүлгэмэй гэшүүн боложо, билет абахадаа ойлгоо бэлэйб.

Эндэ «соёлой хубисхал» гэһэн үгэнүүдэй гүнзэгы удхатай байһые тусгаар тэмдэглэхэ хэрэгтэй: энэ хүдэлмэри хадаа ехэ наһатаниие үзэг бэшэгтэ һургалгаһаа эхилээд, хүдөө нютагуудта колхоз болон совхозуудые эмхидхэхэ, һургуулинуудые олошоруулха гэхэ мэтын хэмжээ ябуулгые хараалһан байна бшуу. Энэ ехэ түүхэтэ хэрэгтэ «Буряад үнэн» газетын айхабтар ехэ үүргэ дүүргэжэ, саашадаа Коммунис партиингаа хүтэлбэрээр коммунизм байгуулхын түлөө тэмсэлдэ арад зоноо жолоодолсохоор, хүсэ ехэтэ зэбсэг болоһыень энэ 60 жэлэйнь ойтой, дашарамдуулан тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Энэ газетэмнай үндэһэн буряад хэлэнэйнгээ бүхы баялигые социалис удхатай болгон хэрэглэлгэдэ гол шухала һуури ээлнэ.

Д. МИЖИДОН,
ажалай ба дайнай ветеран.

ОРОД ХЭЛЭ ЗААЛГА ТУХАЙ

Национальна һургуулида ород хэлэ заалгые нарижуулан һайжаруулга» гэһэн сэдэбэй талаар бүхэроссиин научно-практическа конференци манай республикада гурбан үдэрэй туршада боложо үнгэрбэ.

Түрүүшын үдэрэй пленарна заседани хадаа Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй конференц-зал соо болоо һэн. РСФСР-эй Педагогическа бүлгэмэй Түбэй зүблэлэй эхин классуудай секциин бюрогой гэшүүн С. Курдюмов конференциие нээһэн байна.

КПСС-эй обкомой эрдэмэй болон һуралсалай зургаануудай таһагые даагша Л. Я. ...соев оролто үгэ хэлэжэ, республикынгаа экономико болон соёл болбосорол тухай хэлэжэ үгөө. Юуб гэхэдэ, конференцидэ хабаадалгада холын айлшад суга бшуу.

СССР-эй Педагогическа эрдэмүүдэй академиин Национальна һургуулида ород хэлэ заалгаар эрдэм-шэнжэлгын институдай научна хүдэлмэрие эрхилхэ талаар директорэй орлогшо, педагогическа эрдэмэй доктор, профессор И. В. Баранников Россиин федерациин национальна һургуулинуудта ород хэлэ заалгын гол шухала асуудалнуудаар, мүн национальна һургуулинуудай программа болон учебнигүүдые зохёон һайжаруулха талаар элидхэл хэбэ. СССР дотор оршодог автономито республикануудай, областьнуудай һургуулинуудай хүдэлмэриин дүй дүршэлые шэнжэлэн, хаана ямар дутагдалнууд ушардаг бэ гэжэ элидхэлшэ дэлгэрэнгыгээр тогтон хэлээ.

Хойто зүгэй арадуудай үхибүүдые ород хэлэндэ һургалгын болон тэдэнэй хэлэлгые хүгжөөлгын гол шухала асуудалнууд дээрэ тогтон, нүхэр М. С. Курдюмов элидхэл хэһэн байна.

Удаань элидхэл тушаа үгэ хэлэлгэ эхилжэ, Хальмагай АССР-эй түлөөлэгшэ Н. М. Канкаева, Карачаево-Черкесскын автономито областиин абазин яһатанай түлөөлэгшэ А. З. Шабанова, Магаданай областиин Усть-Белая һууринда чукча болон эскимос үхибүүдые һургадаг интернат һургуулиин багша Т. П. Демьянова, Шэтын областиин Агын автономито округой арадай гэгээрэлэй таһагые даагша С. Д. Дансарунов, Удмуртиин АССР-эй Быговскын дунда һургуулиин эхин классуудта заадаг В. И. Лебедева, РСФСР-эй Педагогическа бүлгэмэй Хакасай отделениин секциин бюрогой гэшүүн А. И. Боргоякова гэгшэд үгэ хэлэһэн байна.

Хоёрдохи үдэрынь Багшанарай мэргэжэл дээшэлүүлгын институт соо конференциин секционно хүдэлмэри үргэлжэлөө. Хоёр ехэ секци хүдэлжэ, манай республикын багшанар, холоһоо ерэһэн айлшад эрдэмтэдэй, дүршэлтэй багшанарай һонин-һонин элидхэлнүүдые шагнаһан, өөһэд өөһэдынгөө дүй дүршэлые андалдан хубаалдаһан байгаа.

Удаань конференциин делегадууд дүрбэн ехэ бүлэг боложо хубаараад, республикын районуудаар тараба. Жэшээнь, 1-дэхи бүлэгэй гэшүүд Улаан-Үдын 1-дэхи интернат һургуулиин дүй дүршэлтэй танилсаа, хоёрдохи бүлэгэйхид Ивалгын дунда һургуулида ошоо. Тиихэдэ нүгөө хоёр бүлэгтэ ороошодынь Хэжэнгын районой түбэй, Яруунын районой Үльдэргын дунда һургуулинуудта хүдэлмэриеэ үргэлжэлүүлхэеэ, аянда мордоһон байгаа.

Үльдэргын дунда һургуулида ошоошодынь дүрбэн багшын нээмэл урогуудта орожо зүбшэн хэлсээ. Бэлэдхэлэй классай багша М. З. Цыдыпова, 1-дэхи класста Я. Б. Бадмацыренова, 5-дахи класста Ц. Ж. Цыжипова, 10-дахи класста Н. Б. Чимитова гэгшэд нээмэл урогуудые хэжэ, Удмуртиин АССР-эй түлөөлэгшэдтэ, Ахын, Түнхэнэй, Хоринын, Хэжэнгын багшанарта өөһэд өөһэдынгөө шадабарииc харуулаа.

РСФСР-эй арадай гэгээрэлэй отличник Д. Д. Дугаров, Удмуртиин АССР-эй һургуулиин габьяата багша, Ажалай Улаан Тугай орденто В. И. Лебедева, арадай депутадуудай Яруунын райсоведэй гүйсэдкомой арадай гэгээрэлэй таһагай инспектор Ц. Ц. Цыренжапова, РСФСР-эй Гэгээрэлэй министерствын Национальна һургуулиин эрдэм-шэнжэлгын институдай Буряадай филиалай научна хүдэлмэрилэгшэ А. Ц. Хусаева болон бусад нүхэд Үльдэргын багшанарай урогуудые алишье талаһаань эрилтэ ехэтэйгээр шэнжэлэн, буряад үхибүүдые ород хэлэндэ шадабаритайгаар һургажа байһыень тэмдэглэн һайшаагаа.

Научно-практическа конференциин хүдэлмэри хаа хаанагүй нигжэжэ үндэр эрилтын оршон байдалда түгэсөө.

Ц. ДОНДОГОЙ.

ТОЛИЛОГДООГҮЙ БЭШЭГЭЙ МҮРӨӨР

Байгша оной сентябрь һарада Хяагтын районой «Дружба» колхозой бүлэг гэшүүдһээ манай газетын редакцида бэшэг ороһон байгаа. Автомашинын жолоошон С. Г-Ц. Намсараев һогтуугаар гүйлгэжэ ябатараа, колхозой «Жигули» түхэлэй хүнгэн автомашиные бута сохёо. Эбдэржэ һандарһан автомашина хэһэг хэһэгээр задалагдажа, ишшэ тиишээ үрэгдөө. Хамтын зөөриин ингэжэ хосорхо ушарнууд олон. Энэ талаар шалгалтын комиссиин түрүүлэгшэ П. Л. Батомункуев хэмжээ абахын орондо, өөрөө колхозой Устав эбдэнэ гэжэ тэндэ хэлэгдэһэн байгаа.

Буряадай АССР-эй хүдөө ажахын министрэй орлогшо А. С. Ошеров газетымнай редакцида нимэ харюу эльгээбэ.

«Дружба» колхозой бүлэг гэшүүдэй бэшэгэй мүрөөр Хяагтын районой Соведэй гүйсэдкомой хүдөө ажахын управлени тус ажахыда шалгалта хээ. Жолоошон С. Г-Ц. Намсараев үнэхөөрөө колхозой «Жигули» түхэлэй хүнгэн автомашиные һалгаһан байна. Тэрэ автомашинань «Заря» колхоздо худалдагдаад, 1500 түхэриг колхозой кассада ороо. Гадна С. Г-Ц. Намсараев арадай сүүдэй шиидхэбэрээр колхоздо гарза хэһэнэйнгээ түлөө 1587 түхэриг мүнгэ түлөө. Колхозой хүтэлбэрилэгшэд усалда ороһон автомашинаһаа юушье абаагүй, шалгалтын комиссиин түрүүлэгшэ П. Л. Батомункуевай зүгһөө колхозой Устав эбдэһэн ушар үзэгдөөгүй гэжэ шалгалта элирүүлээ.

...НЭН ҮГЭ ДАМЖУУЛХА

АПН-эй ИНТЕРВЬЮ

...рналистнуудай уласхоорондын эмхиин IX конгресс октябриин 19-һөө 22 ...эр Москвада боложо ...өө һэн. МОЖ-ой президент Каарле НОРДЕНСТРЕНГ ...ТЫН АПН-эй корреспондент Андрей ПРАВОВТО ... интервьюе Хэблэлэй һониноой агентство уншагшадта дурадхана.

* * *

АПН: Господин Норденстренг, ... боложо дүүрэһэн МОЖ-ой конгрессэй гол дүнгүүд ... һанамжаяа хэлыт.

К. Норденстренг: Конгресс ... һайнаар хүдэлхынь түлөө оролдоһоноойнь түлөө ...Р-эй Журналистнуудай ...ондо, москвагайхидта ...үүн баяр хүргэхэ байнаб. Энэмнай бүхы дэлхэйн ... оронуудай журналист... хабаадалгатай уулзалга болоо. Москвада үнгэрһэн дүрбэн үдэр соогоо ... үеын шухала асуудалнуудаар һанамжаяа халан ...абди, танил дүтэ бо...

... түрэлтэндэ ба журналистнуудай мэргэжэлдэ хабаатай асуудалнууд конгрессэй хабаадагшадай гол анхарал байгаа. Эдэнь гэбэл, найрамдалай түлөө тэмсэлдэ журналистнуудай ха..., Азиин, Африкын болон Латиин Америкын хэ... залуу гүрэнүүдэй ...тическа талаараа гээгдэһэн байдалые дабахадань ... туһаламжа, журналистнуудай эрхэ болон сурбалжа сахин хамгаалга, уласхоорондын мэдээсэлэй шэнэ гурим байгуулга болоно. Демократическа журналистика ...татайгаар хүгжэжэ. бэ... гээд конгресс үнэнөөр харуулаа.

Конгресс дээрэ 100 гаран ... дурадхал оруулагдажа зүбшэн хэлсэгдэһэн ... МОЖ-ой Секретариат ... Президиум тэдэниие дары түргэн бэелүүлжэ эхилхэ юм.

АПН: Энхэ тэнигэлэн байдалай түлөө тэмсэл мүнөөдэрэй шухалын шухала асуудал мүн гэжэ та онсолон тэмдэглэһэн байнат. Энэ тэмсэлдэ демократическа журналистика ямар һуури эзэлнэб?

К. Норденстренг: Рейганэй засаг захиргаанай ба НАТО-гай баримталдаг политическэ хараа шугам аюултай гэжэ дэлхэйн олониитэдэ тайлбарилха гээшэ бидэнэй үмэнэхи бодото зорилго болоно. Дайнай аюул тохёолдуулагдана гэжэ ойлгуулха хэрэгтэй. Үнэн зүб юумые хүнүүдтэ хүргэхэ, эб найрамдалай тала баригшадай хүдэлөөе бэхижүүлхэ гээшэ тон шухала хэрэг мүн.

Шэнэ американ ракетно-ядерна зэбсэг Европо түбидэ тодхон табиха гэһэн НАТО-гай шиидхэбэриин ехэ аюултай байһые тайлбарилха талаар Баруун Европын оронуудай журналистнуудай ябуулдаг тон ехэ хүдэлмэриие тэмдэглэхэ байнаб. Түрүү үзэлтэй бүхы хүн түрэлтэн НАТО-гай түсэбүүдые буруушаана. Сэрэгэй аюулда эсэргүүсэн тэмсэхыень журналистнууд абьяастай үнэн үгөөр хүнүүдые уряална. Тэрээнһээ гадна, журналистнууд дайн дажарта эсэргүү эмхинүүдые байгуулна. Жэшээнь, Великобританида «Журналистнууд ядерна хюдалгада эсэргүүсэнэ» гэһэн эмхи байгуулагдаа. ФРГ-дэ, Нидерландада ба бусад оронуудта нимэрхүү эмхинүүд бии.

АПН: Дэлхэй дээрэ мэдээсэлэй шэнэ гурим хангаха асуудал МОЖ-ой Москвагай конгрессэй хүдэлмэриин шухала асуудалнуудай нэгэн байгаа. Энээн тушаа Та юу хэлэхэ байнабта?

К. Нерденстренг: Мэдээсэлэй шэнэ гурим гансал хүгжэжэ байгаа оронуудта хэрэгтэй бэшэ. Энэ нэн түрүүн хүгжэнги баруун оронуудай түбэгтэй орёо асуудал болоно. Баруун оронуудта мэдээсэлэй бүри тааруу һаадгүй гурим байгуулха шухала. Мэдээсэлэй шэнэ гурим — ехэ асуудал болоно. Баруун оронуудай олониитэдэ мэдээсэл дамжуулдаг хэрэгсэлнүүдэй ажал ябуулгаяа үндэһөөрнь хубилгахые МОЖ баадхажа шадахагүй ааб даа. Эб найрамдалай тала баригшадай үргэн хүдэлөөндэ, демократида түшэглэжэ, империализмда харша тэмсэлдэ үндэһэлдэг өөһэдынгөө журналистикые империалис оронуудай мэдээсэлдэ зүрюулэн табиха гээшэ манай зорилго мүн.

МОЖ-ой IX конгресстэ хабаадагшадай дэлхэйн бүхы журналистнуудта хандаһан Хандалгын нимэ үгэнүүдээр хөөрөөгөө түгэсхэхэ байнаб: «Журналистнууд! Юумые үнэн руунь бэшэхые, хэлэхые, мүн ядерна дайнай аюулые сарахын, хүн түрэлтэниие абархын түлөө тэмсэдэг хүнүүдэй зэргэдэ бидэнтэй хамта жагсахые Та бүгэдые уряалнабди. Орон бүхэндэ, мүн хүн түрэлтэн гэжэ нэрлэгдэдэг арадуудай агуухэ бүлэдэ тон шухала амгалан ёһоной ба али бүхы талада ашатай туһатай харилсаа холбоое үргэдхэхэ хэрэгтэ туһа нэмэри хэхыетнай уряалнабди».

(АПН).

ТҮҮХЭТЭ ОЙ

УЛААН-БААТАР. Аха дүү МНР-эй ажалшад оронойнгоо түүхэдэхи гайхамшаг ойе ноябриин 26-да тэмдэглээ. Арадай Ехэ хуралай түрүүшын заседани 57 жэлэй урда, энэл үдэр Монгол оронииe республика болгон соносхоһон, гүрэнэй түрүүшын үндэһэн хуули — Конституци батaлан абаһан юм. Тиигэжэ Арадай революциин түйлалтанууд батадхагдаһан байгаа.

МНР-эй энэ һайндэр монгол, совет арадуудай алдарта ойнууд болон үйлэ хэрэгүүдэй мандалалдэ зорюулагдан дэлгэрһэн бүгэдэ арадай социалис мүрысөөнэй оршон байдалда тэмдэглэгдэбэ. МНРП-гэй, Арадай революциин 60 жэлэй ойн һайндэр, хоёр оронoй аха дүү партинуудай ехэ суглаанууд болоо. Тэрэшэлэн Монголой ба Совет Россиин хоорондо хани барисаата харилсаанай тогтоогдоһоор 60 жэлэй ой ехэ баярай һайндэр болон үнгэрөө.

МНРП-гэй хүтэлбэри доро монгол арад оронoо социалис ёһоор шэнэдхэн хубилгаха хэрэгтэ гайхамшаг амжалтануудые түйлаһан байна. Шэнэ городууд, промышленна түбүүд, ашаг үрэ түгэс хүдөө ажахын комплексүүд, үндэһэн соёлой үнэхөөр гайхамшаг һалбаралта — тэрэнэй зохёон байгуулха ажалай үрэ болоно.

ШАНГА ШҮҮМЖЭЛЭЛЭЙ ОРШОН БАЙДАЛДА

НЬЮ-ЙОРК. Урда тээнь мэдээсэгдэһэнэй ёһоор, АФТ-КПП гэдэг американ профсоюзна нэгэдэлэй XIV съезд Нью-Йоркдо болоод, тараһан байна. Энэнь нэгэдэлэй 100 жэлэй ойтой тудалдуулан зарлагдаа. Профсоюзай юрын гэшүүдэй дунда ехээр дураа гутаха ябадал үүсхэһэн Рейганэй захиргаанай социально-экономическа политикые шангаар шүүмжэлгын оршон байдалда съездэнь үнгэрбэ. Дураа гуталгын тон ехэ болоһые АФТ-КПП-гэй түрүүлэгшэ Керклэнд хараада абаха баатай болоо. Тиин, экономикын талаар ехэ амжалтанууд түйлагдаха байха гэһэн Рейганэй найдуулга «хубхай хооһон шашалга» байшоо, Рейганэй захиргаан «баяшуулай ашаг туһада олон түмэнэй хармаанииe хооһоруулаа» гэжэ мэдүүлбэ. Захиргаанай ажал ябуулга ямар юумэндэ хүргөөб гэхэдэ, орон доторхи ажалгүйшүүлэй тоо айхабтар ехээр олошоржо, 8,5 миллион болоо гэхэ гү, али 1939 онһоо хойшо үзэгдөөгүй ехэ хэмжээндэ хүрөө гэжэ Керклэнд мүн мэдэрхэ баатай болоо. Үнгэрэгшэ жэлэй туршада хүдэлмэришэдэй бодото олзо орошонуудынь 4,4 процентээр хороо. Рейганэй баримталан бэелүүлдэг, хүдэлмэришэдтэ харша, профсоюзда харша политикын олон тоото жэшээнүүд съезд дээрэ дурдагдаа. Авиалиниин диспетчернүүдэй профсоюзые Рейганэй захиргаанай мүрдэн намнаһан тухайда үгэ хэлэгшэд дурдаба. Забастовкодо хабаадаһанай түлөө 11,5 мянган хүн ажалһаа гаргагдаһан, харин тэдэнэй профсоюзда ехэ яла тохоогдоһон, буһалгаалан бодогшодые түлөөлхэ эрхыень хаһаһан байна.

РИМ. Элдэб областиин ба провинцинуудай 150 мянган итальянецүүд оронойнгоо ба бүхы Баруун Европын газар дээрэхи американ ядерна баазануудые үгы хэхэ эрилтэ табиһан хүдэлөөндэ хабаадаба.

ТАСС-ай фотохронико.

ХИЛЫН СААНАҺАА

ТАСС АПН

ЯДЕРНА АЮУЛ ХОСОРОЛЫЕ САРАН ЗАЙСУУЛХА

НЬЮ-ЙОРК. Ядерна зэбсэг түрүүлэн хэрэглэлгые хүн түрэлтэндэ харша тон хүндэ гэмтэ ябуулга гэжэ соносхожо, ядерна аюул хосоролые зайсуулха тухай деклараци батaлан абаха гэһэн Советскэ Союзай дурадхал Нацинуудай уласхоорондын нэгэдэлээр һайшаагдаба.

«Ядерна зэбсэг түрүүлэн хэрэглэхэ шиидхэбэри гаргаһан ажал ябуулагшад хэзээшье зүбтэхэгүй, хүлисэгдэхэгүй» гэжэ ООН-ой Генеральна Ассамблейн Нэгэдэхи комитедэй шиидхэбэри дотор хэлэгдэнэ. Арадуудые ядерна дайнай аймшагтай аюулһаа абаран зайсуулха замдахи шухала алхам гэжэ сэгнэгдэһэн энэ документ дотор иигэжэ заагдана: «Ядерна зэбсэг түрүүлэн хэрэглэхые зүбшөөһэн ямаршье хараа заабаринууд, дэлхэйе һандарал хосорол худар түлхиһэн ямаршье ябуулганууд хүн түрэлтэнэй гурим заншалай хуули ёһонуудта, Нэгэдэмэл Нацинуудай нангин зорилгонуудта огто таарахагүй».

«Ядерна зүришэлдөөн хёморооной үүдхэгдэхэ аюулые оголон зайсуулхын тула ябуулга хэхэ гээшэ ядерна зэбсэгтэй гүрэнүүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй арюун нангин, зайлашагүй уялга болоно: буу зэбсэгүүдые үрдилдэн түхеэрэлгэ зогсоогдохо, хамтын оролдолго хүсэлэлгэнүүдээр, үнэн сэхэ, тэгшэ эрхэтэ хөөрэлдөөнүүдэй үндэһөөр зайсуулагдаха ёһотой».

Мүнөөнэй ба ерээдүйн үетэдые дайнай аюул, хохидолнуудһаа абаралга ООН-ой тон шухала зорилго байһан, байна, байхашье гэжэ шиидхэбэриинь эхиндэ һануулагдана.

Ядерна зэбсэг бүтээлгые зогсооһоной, удаа тээнь тэрэнэй нөөсэнүүдые усадхаһанай үндэһөөр ядерна зэбсэг хэрэглэхэ арга боломжые оголон зайсуулха гээшэ бүгэдэнэй мэдэрһэн уг зорилго болоно гэжэ Нацинуудай нэгэдэл дахинаа лаблан баталба. Буу зэбсэгүүдые хуряаха тухай хөөрэлдөөнүүдэй үедэ ядерна зэбсэгүүдые хуряалгын асуудал түрүүшын ээлжээндэ табигдаха ёһотой. Ядерна зэбсэг түрүүлэн хэрэглэлгэ ба ядерна дайн хуули буса гэжэ энэ талаар түрүүшын ябуулга болгогдон соносхогдохо ёһотой.

Шиидхэбэриин проектые Нэгэдэхи комитедтэ зүбшэн хэлсэлгын үеэр Совет ороной үүсхэлэй хаһа саг соогоо, тон энэрхы удха шэнжэтэй байһанда онсо анхарал хандуулагдаа. Энэ үүсхэл бодото дээрээ бэелүүлэгдэбэл, «хизаарлагдамал» ядерна дайн гэдэгые «зүбшөөмөөр», үнгэрхэдөө «хэжэ боломоор» гэһэн хараа бодолые Рейганэй захиргаанай баримталдаг ушараар һанаата болоһон бүхы арадуудай аша туһада бүрин харюусаха байха.

США удамаршатай натовска оронууд лэ совет үүсхэлые гол түлэб буруушааһан байна. Энэнь хүлеэгдээгүй ушар бэшэ байгаа. Түрүүшын сохилто хэхэ зэбсэг хэрэгсэлнүүдые, гол түлэб ядерна зэбсэг бүри хүсэтэй, аюултай болголго НАТО-гай сэрэгэй программанууд ба түсэбүүдэй хубинь болоно.

ХАМТЫН ХАРЮУ СОХИЛТО ЭМХИДХЭХЭ

АДДИС-АБЕБЭ. Африкын экономическа байдалые шэнжэлхэдэ, гээгдэлээ усадхан зайсуулха ба гадаадын дулдыдалгаһаа мултархые эрмэлзэдэг түбиин оронуудай оролдолго хүсэлэлгыень таһалдуулжа байгаа империалис гүрэнүүдэй хободог шунахай политикын хойшолон харагдана. Энээн тухай Африкын оронуудай промышленностиин министрнүүдэй конференци дээрэ Эфиопиин Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын орлогшо Фиссаху Деста мэдүүлбэ.

Хүгжэжэ байгаа оронуудай түүхэй эд товарнуудай үнэ сэнгэй уналга, капиталис гүрэнүүдэй бэлэн эдлэл хэрэгсэлнүүдэй үнын саг үргэлжэ хүндэрэлгэ, баруун оронуудтахи экономическа кризисүүд, уласхоорондын корпорацинуудай дээрмэдэлгэ Африкын гүрэнүүдтэ айхабтар ехэ гарза хохидол ушаруулна, эдэнэй худалдаа наймаанай балансые муудхаана, хүн зонойнь ажабайдалай хэм хэмжээнэй бүри ехээр доошоо ороход ябадал тохёолдуулна.

Империалис гүрэнүүд хархис гурим үлөөхэ, уласхоорондын экономическа шэнэ түрүү ёһоной харилсаа тогтоолгодо һаад ушаруулха гэжэ али болохоор оролдоно. Хүгжэжэ байгаа оронуудай экономико худар һаадгүйгөөр шурган орохын тула «нээмэл наймаанай» уршагта политика гэдэгые шуналтайгаар номноно.

Африкын гүрэнүүд империалистнуудай булимтархы пэдэлгэнүүдтэ эсэргүү хамтын харюу сохилто эмхидхэхэ ёһотой гэжэ Фиссаху Деста тэмдэглэнэ.

ИРАНДАХИ БАЙДАЛ

ТЕГЕРАН. Иранай ниислэл хотын түбэй түмэр замай вокзалда хоёр бомбо тэһэлэгдээ. Тэрээнһээ шалтагаалан, гурбан хүн алуулһан, хэдэн хүн шархатаһан байна.

Политическэ ба шажанай ажал ябуулагшадай таһалгаряагүй алагдажа, гүрэнэй эмхи зургаануудта добтолгонуудай хэгдэжэ, тэһэлэлгэнүүдэй эмхидхэгдэжэ байһан оршон байдалда «исламска революционно трибуналнууд» Иранай правительствада эсэргүү зэбсэгтэ тэмсэлэй замда орогшо эмхинүүдэй гэшүүдые хэһээхэ шэнэ шиидхэбэринүүдые гаргана. Һүүлэй хоёр үдэрэй туршада засаг захиргаанда эсэргүү хорин хүн хэдэн городуудта буудагдан алагдаа гэжэ «Эттелаат» газетэ мэдээсэнэ.

«Гурим сахиха хүсэнүүдэй гол штаб» эмхидхэхэ тухайда дотоодын хэрэгүүдэй министр К. Никравеш ПАРС агентствэдэ үгэһэн интервью дотороо соносхобо. Полициин, жандармериин, районуудай «революционно комитедүүдэй» дэргэдэхи сэрэгэй эмхидэлнүүдэй, тэрэшэлэн «исламска революциие сахин хамгаалагшадай» корпусой ябуулгануудые залан толгойлхо зорилго тэрэ штабай урда табигдана.

„Хилээмэн—манай ажамидарал" гэһэн бэшэг тухай

ХИЛЭЭМЭНЭЙ хэды үнэтэй сэнтэй, хүндэтэй ямбатай тухай дахин дахин хэлэһэнэй хэрэг бии гү? Бии гэжэ һананаб. Юуб гэхэдэ, хилээмэн—ажамидаралаймнай эхин гээшэ. Энээн тухай Улаан-Үдын ЛВРЗ-гэй токарь, Социалис Ажалай Герой Борис Захарович Поздеев «Буряад үнэн» газетын хуудаһанда тон зүб бэшээ.

БАГА НАҺАНҺААНЬ ОЙЛГУУЛХА

Парти, правительствымнай, арад зоной үдэр бүриин оролдолго, тэмсэлээр манай орондо хилээмэн элбэг болонхой, тэрээгээр ажалшад гүйсэд хангагданхай. Гадна Совет гүрэндэ хилээмэн дэлхэй дээрэ эгээл хямда үнэ сэнтэй юм. Тиимэ хадань мүноо зарим нэгэн тэрэниие сэгнэхэеэ, гамнахаяа болёо гээшэ гү гэжэ һанагшаб.

Харин үнэн дээрээ хилээмэмнай тон үнэтэй сэнтэй, юунтэйшье жэшэхээр бэшэ юм. Энэнэй стол дээрэ табигдахын тула хүдөөгэй ажалшад, механизаторнууд, трактор, машина, оньһон техникэ бүтээдэг заводуудай хүдэлмэришэд, инженер, техникүүд, эрдэмтэд ехэхэн хүсэ шадалаа гаргадаг.

Энэниие хүн бүхэн, илангаяа залуушуул һайса мэдэхэ, ойлгохо ёһотой. Үхибүүдые бага наһанһаань хилээмэ хүндэлүүлжэ, сэгнүүлжэ һургаха тон шухала. Хаража ябахада, үхибүүд хилээмэ сэгнэхэһээ байха, юундэшьеб тоохоёо болинхой. Һургуулида ороходошни, томо гэгшын зүһэм хилээмэн гү, али бүхэли булочканууд парта соо таһагай булан бушаагаар хэбтэхэ. Заримдаа тэрээгээр бүмбэгын оронда хоккей сохижо байхыень харахадаа, досоошни үбдэхэ.

Минии бага ябахада, эхэ эсэгэмнай, үбгэд, хүгшэд, эгэшэ, аханарнай хилээмэ сэгнэхэ, тэрээндэ гамтайгаар хандаха талаар шанга эрилтэ табидаг байгаа. Хэрбээ табагһаа зүһэм абаад, дууһыень эдингүй хазаад хаяа һаа гү, али бутаруулаа һаа, шанга зэмэдэ хүртэхэш. Хилээмэ хаяха, газарта унагааха гээшэ ехэ сээртэйдэ тоологдодог байгаа юм.

Үлэсхэлэнтэ 1930-аад онһоор, Эсэгэ оронoo хамгаалгын Агууехэ дайнай хүндэ хүшэр жэлнүүдтэ ажаһуугшад мүнөө хилээмэндэ ондоогоор хандадаг. Тэдэнэр хилээмэнэй сэн һайса мэдэнэ ха юм. Дайнай үедэ Ленинград хотодо байһан 13 наһатай басаган Гизелли Людвиговна Долгая гэгшын дурдалгые үхибүүдтэ уншажа үгөө һаа, ехэ туһатай байгаа.

Тэрэ басаганай эсэгэ дайнда алуулһан, эхэнь туража үхэһэн юм. Өөрөө больницада оруулагдажа, амиды үлэһэн түүхэтэй. Тиихэдэ Ленинградай хүн бүхэн үдэртэ 125 грамм хилээмэ абадаг байгаа гэжэ тэрэ бэшэнэ. Тэдэ жэлнүүдтэ нимэрхүү байдалда орооһон хүнүүд манайшье Бэшүүртэ байһан юм.

Фронтһоо бусажа ерэһэн ахайгаа угтаһанаа мүнөөшье мартадаггүйб. Юуб гэхэдэ, ахаяа хүндэлхэ гэжэ бэлдэһэн стол дээрэмнай хилээмэн үгы байшоо һэн. Хэдэн зүһэм хилээмэ олохонь тон бэрхэтэй байгаа.

Гэбэшье тэрэ хүндэ сагые мартаһан, хилээмэ сэгнэхэ, тоохогүй хүнүүд мүнөө манай райондо дайралдаһаар. Жэшээлхэдэ, зарим нэгэшүүл гахай нохойгоо, тахяа шубуугаа хилээмээр тэжээнэ. Зүһэм зүһэмөөр заримдаа бүхэли бухаанха хатаагаад хаяха ушар нэгэнтэ бэшэ үзэгдэнэ.

Үгышһаа, иимэ ушар дурдая. Нэгэ, хоёр хүнһөө бүридэһэн гэр бүлэ магазинһаа хахад бухаанха абаха дуратай байдаг. Харин тиихэдэнь тэндэнь тиимэ хилээмэн байдаггүй. Тиимэһээ тэрэ бүхэли бухаанха абаха баатай болодог. Хэрбээ наймаалагшын бухаанха хахадлаад табидаг байбал, тиимэшье хүндэ бэшэ байгаа гэжэ һанагдана.

Олонхи һургуулинуудта талха тариа, хилээмэ магтан харуулһан тусхай лозунг, плакат стендүүд үгы. Зарим тээ үхибүүдые суута механизатор, таряашадтай уулзуулнагүй, тэдэниие магтаһан, ажал хүдэлмэриинь харуулһан материалнууд хомор. Һурагшад поли, тоог, хилээмэнэй завод дээгүүр үсөөн ябуулагдана. Тиимэһээ тэдэнэр хилээмэн хайшан гэжэ, хэды ехэ хүшэ хүлһэ гаргаһанай һүүлээр стол дээрэ табигдадаг юм гэжэ һайса ойлгоногүй.

Эдэ бүгэдэ дутагдалнуудые үсадхаха талаар һургуули бүхэнэй коллективүүдэй, партиина, комсомолой организацинуудай болото хэмжээ абабал, ехэ һайн байгаа.

М. АШИРОВА,
багша-пенсионерка.

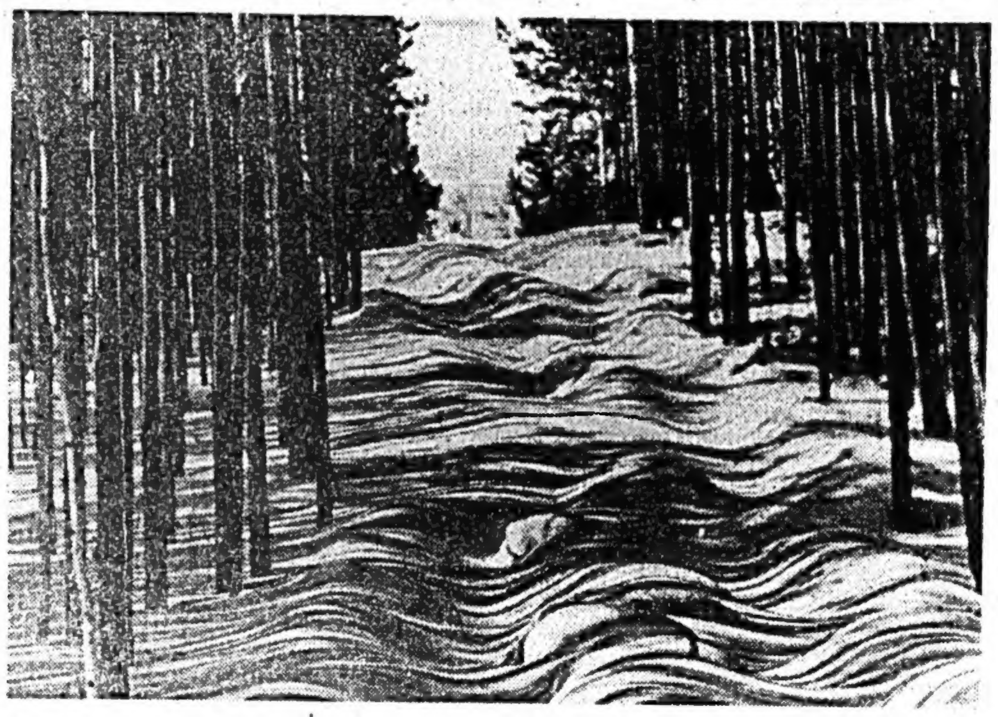

Юун энэ долгилноб?
Юһэн эрдэниин үнгэ гү?
Агаарай юрын зэрэлгээн гү?
Агтын хаялаа зэргэлээн гү?
Юун энэ долгилноб?
Юрэ бусын далай гү?
Уран зураашын шэдсэр
Урдан гараһан долгин гү?
Мүрэншье, далайшье бэшэ,
Мүшэдөө аржылгаһан тэнгэриин
Мүнхэ шэрые шэнтээһэн
Мэлмэрмэ зэрэлгээшье бэшэ.
Шаргын үргые булама
Шарьяа саһаар хушаатай
Ойн харгы һажанхай..
Ойро дүтүүр шууягүй..

Н. ЮХНЕВИЧЭЙ фото.

ДАШДОРЖИЙН НАЦАГДОРЖ

МОНГОЛ оронoй агууехэ дуушан, мүнөө үе сагай уран зохёолой эхин һуури табигша Дашдоржийн түрэһөөр (1906—1937) 75 жэлэй ой ноябриин 17-до гүйсэбэ. Тэрэ үеын Түшөөтэ-Хаан аймагай (мүнөө Түбэй аймаг) Гүн-Галуутай нютагта үгытэй ядуу айлай бүлэдэ түрэһэн юм. Эдир залуу наһандаа арадай хубисхалай хэрэгтэ оролсожо, залуушуулай хэблэлэй, пионерэй холбооной хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаа бэлэй.

Уран шүлэг, богони рассказ, зүжэгһөө эхилээд, элдэб жанраар нилээд олон зохёолнуудые бэшэжэ, шэнэ һаруул сэлмэг байдалай түлөө хүсэ шадалаа гамнангүйгөөр тэмсэһэн намтартай. Ородой классигуудай болон Совет оронoй мэдээжэ зохёолшодой шүлэгүүдые монгол хэлэн дээрэ оршуулдаг байгаа.

Нислэл хотын амаралтын-сэнгэлгын «Найрамдал» паркын зүүн тээхи добуун дээрэ уран зохёолшын үндэр шулуун хүшөө бодхоогдонхой. Ханадань уран дуушанай иимэ үгэнүүд алтан үзэгүүдээр һиилээтэй:

Үдэһэн түрэһэн бидэнэй үндэһэнэй хайрата нютаг,
Үндэлэһэн дайсанай ерэбэл, үтэр үдьхэлэн намнахабди.
Хубитай энэ орондоо хубисхалта уласаа мандуулжа,
Хожомой шэнэ юртэмсэдэ хүндэтэ һуури эзэлхэбдэ —
Энэ бол минии түрэһэн нютаг
Монголын һайхан орон.

Уран зохёолшын ажаябадал, зохёохы замые харуулһан музейдэ элдэб шэнэ һонирхолтой зүйлнүүд ходо нэмэгдэжэ байдаг. Жэшээнь буряад хэлэн дээрэ оршуулагдаһан Д. Нацагдоржийн шүлэгүүдтэй ном, газетэ, журналнууд бултадаа табиганхай. Зохёолшын түрэһэн нютагта — Түбэй аймагай Баян-Дэлгэр сомоной «Хэрлэн-Баян» гэжэ хүдөө ажахын нэгэдэлдэ, мүн совет-монгол хани барисаанай һайхан аша үрын нэгэн — тэндэһээ холо бэшэ бодхоогдожо байгаа шэнэ хото Бага-Нуурта уран шүлэглэлэй үргэн ехэ һайндэр һаяхан үнгэргэгдэбэ. Монгол ханинарайнгаа урилгаар «Байгал» журналай редколлегиин гэшүүн, манай мэдээжэ зохёолшо Владимир Митыпов энэ һайндэртэ ошожо ерээ.

...Аяар 1925 оной намар арбан юһэн наһатай хүбүүн Нацагдорж холын Германи руу һургуулида ошожо ябахадаа, манай Буряад нютагай газар дайда дээгүүр гараһан байгаа. Тэрэ үедэ хүдөө нютагайхид үмсын ажалтай, тарүү зайдан һуугаа һааб даа. Гол мүрэн дээгүүр хүүргэ гэжэ байгаагүй. Улаан-Баатарһаа тэргэ морёор гараад, үртөө бүхэндэ унаагаа һэлгэһээр, манай хото хүрэһэн юм. Гол түлэб сагай уларил, газар нютагай шэнжэ, өөрынгөө һанал бодолые, тодорхойлһон тэмдэглэлнүүдые тэрэ дэбтэртээ хэжэ ябаһан байгаа. Ярал дээрэ, ябуудшье бэшэгдэһэн һаа, энээн соонь ехэ һонирхолтой зүйлнүүд олон юм.

УЛААН-БААТАР. Буряад поэдүүд Г. Чимитов Ч.-Р. Намжилов хоёр Д. Нацагдоржын хүшөөгэй дэргэдэ.
С. НАМЖИЛОВАЙ фото.

УЛААН-БААТАРҺАА БЕРЛИН ХҮРЭТЭР

(Замай тэмдэглэлһээ абтаһан бүлэг)

Ородой һаар тэргээр түршэгэнүүлэ таршаганулһаар,
Орой үдэшэндөө нэгэ тосхондо хүрэжэ хонобобди.
Үглөөндэнь эртэлэн, Сэлэнгэ мүрэниие гаталаад,
Шэнэ, хуушан һүмын дэргэдүүр үнгэрбэбди.

Ябаха замнай Буряад нютагаар гараһан аад,
Байдалынь юрэнхыдөө Монгол оронтой ойрошог.
Хүдөөгэй буряад айл үсөөн харагдана.
Хадалан. Тарялан. Һарабша доро хэдэн мал.

Хойшо шэглэһэн дардам харгыгаар дабхюулһаар,
Хоёр-гурбан гүбээе удаашьегүй дабабабди.
Галуута-Нуур урдамнай үргэнөөр мэлмэрнэ,
Хойто зүгтэнь ехэ уулад ханатан үзэгдэнэ.

Уулын оройгоор үүлэ манан тулана,
Удангүй нойтон саһан бударан оробо.
Тэргын бүхэг доро хүйтэнһөө хэргодоһоор,
Харгын хажуудахи айлда орожо сайлабабди.

Орой үдэшэндөө яаража түргэн дабхюулһаар,
Удангүй Үбгэн гэдэг газар хүрэжэ буубабди.
Үглөөндэнь эртэ бодожо, хоол унда үүгаад,
Сагаан хюрүүгэй дундуур саашаа хатаруулбабди.

Ябаха замдамнай Буряадай хэдэн дасан байба.
Дүрсэ, байдалынь Монголой хиидһээ илгаагүй.
Хажуудахи ууладань аршаан уһан бии аад,
Хатаһан модон соргоор дасан руу асаранхай.

Хэдэ хэдэн дабаа дабажа үнгэрөөд,
Хүдөөгэй айлда орожо сайлаад мордобобди.
Замай хажуугаархи модон тэмдэгые тоолоһоор,
Холын бараае һонирхон харaһаар ябабабди.

Жабартай һалхиие һүрин дабхюулжа,
Тамхяа татан ярилдаһаар ябатарнай,
Зүүн-хойто нюруун доро Үдэ хото униартаад,
Хажуугайнь энгэрээр гал тэргын утаан орьёлбо.

Хотын бараа үзэгдэн, замай үзүүр ойртоходонь,
Жолоошын нюдэн һэрмэлзэжэ, эшхэрэн ташуурдаба.
Хүллэһэн морндойнь хамар ошолзон тэмүүлээд,
Тэргын хонхо жэнгинүүлһээр, Сэлэнгын хүбөө хүрэбэбди.

Ехэ мүрэниие перевоз онгоооор гаталха тула
Нэгэ хэдэн аяншад ээлжээндэ байна.
Тэргэ моридтоёо бидэнэр онгосоор гараад,
Элһэ бушагануулһаар Үдэ хотоёо оробобди.

Ехэ гудамжын эхиндэ монголшуудтаяа уулзажа
Жиирэй нэгэ буудал газарта тогтобобди.
Ойр зуура хоол сай барижа, амяа даруулаад,
Нүхэдни удангүй саашаа ябахые забдаба.

Гал тэргын үртөөдэ ошожо, үдэр сагаа һураад,
Гэдэргээ ерэжэ, элдэб юумэн тухай яриддабабди.
Тиигэһээр удаан боложо, ябаха сагнай тулаба.
Тэрэ һүниингөө хоёрто гал тэргэдэ һуубабди.

Гал тэргэ үртөөгэй улаатай адли бэшэ бшуу,
Орохотоёо зэргэ оробо оложо, лаб һууxаш.
Һүни унтаад, үглөөгүүрынь бодон гэхэдэ,
Байгал далайн хүбөөдэ ерээд ябабабди.

Газар оронойнь үзэсхэлэн һайхан гээшэнь,
Энэ зүгтэ ехэ далай хизааргүйгөөр сэнхинэ.
Нүгөө таладань үндэр-үндэр уулад ханарна.
Үнэхөөр һонирхожо барашагүй гоё газар байба.

Далай гүнзэгы, үргэн, дуб дуугайгаар мэлмэрнэ.
Саашаа захагүй тэнгэритэй залгаган ниилэнэ.
Тунгалаг уһань хара хүхэ үнгөөр гэрэлтэнэд,
Жэгдэлһэн долгинойнь үерлэн хаялжа байна.

Заха хүбөөгөөрнь загаһашад багахан онгосотой,
Саанань далбагата, ууралайшье онгосод үзэгдэнэ.
Һаарал шубууд уһан дээгүүр жэргэн ниидэнэд,
Загаһа жараахайд жэдэ тэндэ пол-пол гээд абаша.

Ажаглан харабал, үндэр уулад бүришье һүртэй,
Хурса эрид шобхо оройнь жабхалантай.
Дээрэнь дүн сагаан саһан ялбаганана,
Дундуурнь үүлэ манан үргэлжэ тунанхай.

Уулын хормой, далайн эрьеые дахуулан,
Бэрхэшээлтэй газараар түмэр зам табигдаа.
Нэгэ талаһаа гүн далайн хүбөөгөөр гарана,
Нүгөө тээһээ үндэр уулын хаяа тулана.

Уула, уһанай залгалдаһан хабшалые сооложо,
Нүхэлһэн зам гаргаһаниинь ехэл һонин.
Үе-үе дайралдахадань шургажа гараһаар,
Удаашьегүй Ангар мүрэнэй хүбөөдэ ерэбэбди.

Чимит-Рэгзэн НАМЖИЛОВ буряадшалба.

МУХАР ШУНАЛАЙ МАНАНДА ТӨӨРЕЭД...

ХАЛДАХАЙ

Хүйхэр нэгэ «элэг наадашан» Улаан-Үдэ соогуур жороолон ябатараа, ута хормойдоо орёогдоһоор, эрхэ бэшэ харгыгаа мухардаба. Ажал хэнгүйгөөр үрмэ тоһо халбагадажа, амта таниһан Фархадов Кулама гэдэг, «элэг наадашан» болоод, һарбайһан газарһаа альгаяа алталуулха шэдидэ шунан ороһон байгаа. Тэрэнэй «шэдидэ» этигэжэ, тоһотойхон тогооноохонь халбагададаанам гээд, хушуугаа хайруулшаһан заримашуулай мүнөө болоходо, хажуудахи зонһоо эшэжэ ябахань муу аягүй ёһотой.

«Гэнэ гэтэжэ байдаг» гэлсэдэг ааб даа. Тэзд тэдэниие юуншье гэтээ, татаагүй, харин «хэшэгээ хэлээрээ түлхибэ» гэһэн удхатай, өөһэдөөл мүнгэ алтаяа мэхэшэндэ харамаанлуулхаяа тэгүүлдэг байһаниинь гайхалтайл. Элэг наадандa орогшодой нэрэнүүдые эндэ дурдаадшье ялай, тэрээншьегүйгөөр нюураа улайжа, яһаа ябтайжа ябанад ха.

Тэрэ үйлэ хэрэгүүдэй ушар удхань иимэ...

Хабарай дулаахан нэгэ үдэр зайгуул тойрог Фархадов гэдэг Улаан-Үдэдэ ажаһуудаг буряад нэгэ эхэнэртэй хани халуунаар танилсаһан гэхэ. Тиин зунай тэн һарын эхеэр гэртэнь байрладаг боложо, нэгэ тогоотой, хамта эдлэжэ һууха зөөритэй зон шэнгеэр түбхинэхын янзэ үзүүлбэ. Үдэр хоногой ошохо тума Фархадовай Каспиин далайн хара хүхэ долгид тухай хөөрэхэнь, эхэ эсэгынгээ нэрэ дурдалгань олошорбо, айлшалха тухайдаа хажуудахи эхэнэртээ хэлэдэг болобо. Аяар холын нютаг айлшалхада, харгыдань мүнгэн зөөри нилээд ехэ хэрэгтэй. Тиигээдшье бэлэг сэлэггүйгөөр шэнэ бүлэ ошохо аал?

Гэртэхиндэнь ошоходоо, далай ехэ мүнгэ зөөри соо ороход тухайгаа Фархадов уһа урдахуулан хөөрэжэ, хоёр алтан бэһэлигээ хударгахаень «һамгаяа» идхаба. Нэгэниинь 330, нүгөөдэнь 180 түхэригэй. Энээниинь мүнгэн болгожо, хармаандаа хэхэдээ, Фархадов алта мүнгэнэй дараса олоһоншуу урмашажа, хажуудахиингаа эгэшэдэнь ошожо, 180 түхэригэй гурбан бэһэлигыень гартаа оруулба, үшөө дээрэһээнь 180 түхэриг «урьһаар» абаба. Эгэшэ дүү хоёрой бэһэлигүүдые наймаалжа, 1230 түхэригтэй болобо. Эдихэ бүрэз эдезндэ оробо гэһэншүү, энээгээршье садаһан юумэ байхагүй. Үшөө саашадаа үлөөбхилхэдөө, эдэ хоёройнгоо сарбуугай хоёр часые үрэбэ. Иигэжэ дүн хамта дээрээ 2.000 тухай түхэригтэй болоходоо, айлшалха сагаа хойшолуулдаг байба. «Хадамуудай» далайн долгид шэнги зузаан зөөри холоһоо бууха «бэриез» тиихэдэнь хүлеэжэл байһан бололтой...

Хүүһөөл һаа ондоохоноор хубсалха дуранда дайрулһан нэгэ эрэ хүнтэй ааяма халуун августын арбаадаар Фархадов уулзахадаа, гоё моодно джинсовэ үмдэ худалдаха һанаатайгаа мэдүүлбэ ха. Энэ дөрөө гаргаад үгэхэ мүнгэгүй байһан хоморой хубсаһанда хорхойтогшомнай 380 түхэриг сэнтэй тамга-бэһэлигээ худалдаха гэжэ шиидэбэ. Энэнээ худалдаха болоходоо, хажуудаа Фархадовые нүхэр татаба ха. Тиигэжэ тэрэ хоёр аралжаа наймаа хэхээ, городой дэлгүүр дээрэ ерэжэ, танигдаагүй нэгэ хүндэ наймаалхадаа, 200 түхэригтэй болобод. Үмдэ «наймаатай» Фархадов 120 түхэриг хармаанлахадаа, эндэһээ холо ошонгүй хүлеэжэ байхыень хажуудахидаа захяад, мүр сараагүйгөөр үгы болсшолой. 380 түхэриг сэнтэй бэһэлигэйнгээ 80 түхэригыень лэ гартаа бариад, гоё моодно джинсовэ үмдэгүй үлэһэн, аралжаа наймаанда иигэжэ урагшагүйдэһэн тэрэ хүмнай бүхэли үдэрөө дэлгүүр дээрэ юу бодожо үнгэргөө юм ааб даа — одоо бү мэдэе...

Элэг наадандаа халаһан Фархадовай хүл бүрил хүнгэдэбэ, шурантахань үшөөл түргэдэбэ. Мүрдэлгэдэ орожо, эрхээ хаһагдаад, харуул доро байһан нүхэрөө сүлөөдэ гаргахые һэдэһэн нэгэ эхэнэртэй Фархадовай ягаад танилсаһые дурдаадшье ялай даа. Нүхэрыешни сүлөөлхэ аргатай хүм гэжэ Фархадов тэрэ эхэнэрһээ 300 түхэригыень абажа хармаанлаад, һэегүй баһал тэрьелшоо.

Аралжаа наймаа дэлгэжэ, мэхэ гохсёо гаргажа, ажал хэнгүйгөөр хүнэй хүзүүн дээрэ «һууха» дуратайшуулай нэгэн Кулама Фархадовшье хэһээн гэмээз амсаа ааб даа. Зүгөөр иимэрхүү һобин гаргадаг хүнүүд тухай юу хэлэлтэйб? Толгойдоо тодхор татаха гээшэ энэл бэшэ гү? Олон зуун түхэригэй үнэ сэнтэй алтан бэһэлигүүдээ бэлэглэжэ, хүсэд һайн танихагүй хүнтэй хушуу холбогшодто, хомор эд бараа бэлэхэнээр абаха дуратайшуулда, хуули буса ябадал гаргахаяа һэдэгшэдтэ энэ мүрнүүд ямар нэгэ һургаал болохо гү?

Манай социалис олониитэ өөһэдынгөө хүнүүдэй хуулита эрхые наринаар хамгаалдаг, хазагай ябадалһаа хододоо һэргылдэг гээшэ. Харин тиихэдэ даншье хонгор зан гаргажа, хара зоргоороо «уһа руу буляалдагшад» олониитын урда өөрын гэмэ ээмэтэйшье.

К. ВЛАСОВ,
арадай сүүдэй Улаан-Үдын Советскэ районой судья.
М. БАТОИН,
манай корр.

Шог рассказ *Ш-С. Бадлуев*

ГУРБАН ҮЙЛЭТЭЙ ЗҮЖЭГ

Шэлэй заводой зүүн нугада байратай үеэлымни — наян хоёрдохёо сагаалһан үндэр наһатай үбгэнэй намайе «ерэнэгүй, ябанагүй» гэжэ ходо гомдожо байдагые мэдээшье һаа, жэлһээ үлүү саг үнгэрөөд, үсэгэлдэр зорюута хүсэ гаргажа, автобусоор ошожо ябабаб.

Арадамни һууһан хоёр залуушуул эрэшүүлэй театр тухай хөөрэлдэхэдэнь, тэндэ модошо дарханаар ажалладаг хүн хадаа үлэ мэдээшэ болоод, шэлээрээ шагнаад ябатарни нэгэниинь нүгөөдэһөө асууба:

— Зүжэгэй һүүлээр сүг ерэхэ гэлсэһэн аад, юундэ харагдаагүй һэмши?

— Нэгэдэхи үйлыень хараад, гэртээ ябашоо һэм.

— Юундэ?

— Хоёрдохи үйлэньшье тэрэл авторай — Гыдыб Гырыловэй бэшэһэн гэжэ һанахадаа, һүүжа тэсэхээр бэшэ—арилшахаар болоо һэн!

— Бишье нэгэдэхи үйлын һүүлээр талиха гэһэн аад, гардеробто хүн зоной үймэлдэжэ, хагшалжа байхада, пальтогоо яашье абажа ядаад, һөөргөө зал руу орошоо һэм. Тэрэ түрисэлдөөн соо шамайе хараашалхаяашье мартаад ябаһан байхаб...

— Гурбадахи үйлыень хүн зон хараа гээшэ гү, али хуу тарашоо гү?

— Долоон хүн хараабди, — гээд, хүл дээрээ ябаһан тон залуу хүн оролсобо. — Нойгожо, унтан алдажа һуутарнай, сценэ дээрэ буха ехэ наншалдаан, сохилдоон боложо, стол һандайнууд үһээдэ хүрэтэр шэдэгдэжэ, тэндэ һуугаашад бултадаа һэрншообди. Зүжэгэй эхинһээнь эсэстэнь хүрэтэр хараһан аад, юунэй түлөө тиимэ һүгэлдөөн, сохилдооной болоһые ойлгонгүй гэртээ арилааб.

Шэлэй завод хүрэжэ, автобусһоо буугаад, үеэлэдээ ошохо харгыдаа, юундэб даа, охор һүүлээ хухараа бэшэ аад, гансаараа эзэлүүдгүй энеэжэ ябатараа, ойлгожо, нишэ-тиишээ хараашалхадам, талаан болоходоо, гансашье хүн дүтэ тойрон харагдаагүй.

ГАИ-гай экран

Мүноо манай республика дотор харгы замууд дээрэ гэнэ усал һэргылхын тула үнгэргэгдэжэ байгаа харалгын гол зорилго хадаа машинаар хүн зонние зоохэ асуудалда анхарал ехээр хандуулагдана. Энээниие Хэжэнгын районой зарим хүтэлбэрилэгшэд «намһаа саагуур» гэхысэ бэелүүлнэ ха. Жэшээнь, ноябриин 14-нэй үдэр ГАЗ-53 түхэлэй машинын жолоошон Д. Ц. Дашидондоков машинынгаа кузов соо олон зонние һуулгаад, Хэжэнгэ тосхонһоо Хүртэй хүрэтэр табилуулжа мэдээ. «Хатуу харын» охиндо абтаһан тэрэ харгыгаа алдажа, машинаа хүмэрюулээ. Эндэ нэгэ хүниинь наһа бараһан, гурбаниинь хүндөөр гэмтэһэн байна. Харгы дээрэ авари хэһэн Дашидондоков һаяар сүүдэй урда зогсохо.

Харгын дүримые эбдэһэн И. Угловский гэгшэ Улаан-Үдын районой Хүйтэн тосхонһоо эзэгүй байһан машинада һуугаад зугадаха гэжэ шиидээ. Хурдаар гүйлгэһэн энэ хулгайшан машинаяа хүмэрюулжэ, өөрөө үхоо.

Ноябрь һарын үнгэрөөд байһан хоёр долоон хоногой туршада зуугаад хүн харгын дүрим эбдэһэн байба. Эдэнэр бултадаа һогтуугаар машина жолоодожо ябаа. Эдэнэрэй дундаһаа ЛВРЗ-гэй слесарь Ц. Цыденов, автотранспортна 612 дахи колоннын В. Стерликов, проектно-сметнэ бюрогой Б. Базарсадаев, оньһожоруулагдамал 56-дахи колоннын В. Бильтриков, «Спартак» бүлгэмэй хүдэлмэрилэгшэ М. Музыков, Забайкалиин ангай совхозой Н. Кушнарев болон бусадые нэрлэлтэй. Эдэнэрэй гэмээр 17 хүн гэмтэһэн байна. Тэдэнэй юһэниинь наһа бараа. «Востоксибсантехмонтажай» жолоошон В. Петров харгы хүндэлэн үнгэржэ ябаһан хүниие дайруулаа. Гэмтэһэн хүндэ түргэн туһаламжа үзүүлхэ ёһотой Петров нангин уялгаяа дүүргэнгүй, зугадан талингаа. Һогтуу энэ жолоошон холошье ошонгүй, ГАИ-гай хүдэлмэрилэгшэдтэ баригдаа.

Буряадай АССР-эй Дотоодын хэрэгүүдэй министерствын ГАИ-гай захиргаанай комиссиин шиидхэбэриин ёһоор, 22 хүн машина жолоодохо эрхэеэ хаһагдаба.

Н. СЕМЕНОВ,
ГАИ-гай хүдэлмэрилэгшэ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хууда... Мүрысөөндэ хабаадагшы... — «Одохонуудай ялар... түрүү бэшэг. Табан ... түүхэһээ — материал... суглуулбари. «Заһабари... бааза хэрэгтэй» — В. З... луцкиин статья. Промыш... на продукциин шэнэ ... гүүд. — ТАСС-ай матери...

Хоёрдохи хууда... КПСС-эй XXVI съез... шиидхэбэринүүдые бэел... хын түлөө—«Ашаг олзо ... шэлүүлхэ нөөсэнүүд б... Г. Тюменцевэй статья. ... жэлэй түрүүшүүл — «... шаа дабшагшад» — С. ... хаевай статья. Уялга... ямараар дүүргэгдэнэб ... «Мүрысөөн үлүү гэжэ ... лоод»...—С. Богуслав... статья. «Дундашагуур ... гэһэншүүгээр» — Л. ... ченкын корреспонденци.

Гурбадахи хууда... Сэрэгэй-научна конфере... ТАСС-ай материал. «... хаража һурана» — ТАСС ... материал. Хилын са... телетайпаар абтаһан ... сэлнүүд.

Дүрбэдэхи хууда... «Анхаралай ашаар ургана... К. Баторовай статья. ... айлшад; «Фрамус-5» — ... Заяшниковай корреспо... ци. «Үбэлэй амисхал... А. Московскиин корр... денци. «Уншагты, һо... хол байхат» — материал... дай суглуулбари. Ажаһу... лай албан дурадхана. ... холнууд.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Орбита. 8.55 — Дамжуу... программа. 9.00 — «Вре... 9.40 — Үглөөнэй гимн... 10.05 — «Шадамар гар... 10.35 — «Таанадта, түрэл... 11.05—А. С. Пушкинай «... лан ба Людмила» гэжэ фи... концертын премьерэ. 12.0... «Һолонго». Арадай уран ... лигэй телевизионно програ... нуудай угасхоорондын фе... валь. «Искра в камне». С... 12.20 — «Харгыгаар ябах... аюулгүйе сахиха». 12.50 ... «Спортлотогой» 48-дахи ... раж.

Улаан-Үдэ. 13.00 — Ш... һонин (буряадаар). 13.15 ... «Элүүр энхэ байлга» — ... визионно журнал (буряа... 13.40 — «Үйлсэ, үйлсэ... һэн киноочерк.

Орбита. 13.55 — «Му... ба выставкын залнууд... СССР-эй Уран зурагай ... демиин залнууд соо ... хэгдэһэн залуу уран зура... дай выставкэ. 14.30 — ... Газар. Юртэмсэ». 15.1... «Мүнөөдэр — түби ... дээрэ». 15.30 — «Дууна... һан» — фильм-концерт. ... — «Советскэ Союз соо... киножурнал. 16.40 — «Кра... петух Плимутрюк» — үхиб... тэ зорюулагдаһан уран ... ханай фильм. 17.45 — «... дай аялга дуунууд». 17.5... «Ан амитадай аймаг». 18... Политическэ шэнжэлгшэ ... Бекетовэй хөөрөөн. 19.2... 19.40 — «Забһарлалга. 19... Спортивна гимнастикаар ... хэйн чемпионат. Эрэшү... дунда олон зүйлөөр т... лэй мүрысөөн. 20.25 — ... панорама 22.00 — «Вре... 22.35 — Совет телевиде... 50 жэлэй ойдо зорюулаг... Союзуудай байшангай К... но зал соо эмхидхэг... концерт. 01.15 — Шэнэ ...

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Орбита. 13.00 — П. И. ...ковский. «Жэлэй дүрбэн ...
Улаан-Үдэ. 13.55 — «... гэһэн дамжуулга. 14.35 ... Исай Калашников. «Уран ... хёолшо ба эрхэтэн» — Ул... Үдын студиин бар... фильм.

Орбита. 15.15 — Дамж... гын программа. 15.20 — ... ногоор аяншалагшадай ... 16.20 — «Үглөөнэй почт... хүгжэмтэ программа. 1... Классическа барилдаагаа... хэйн кубогта хүртэхын ... мүрысөөн Софиһаа ... лагдаха. 17.20 — «Дядю... сон» — теле-зүжэг (... хуби). 19.05 — «Пионерэ... ни барисаан». Локтевой ... рэмжэтэ дуу, хатарай ан... лиин концерт. 19.30 — «... тать хорошо всегда тру... телевизионно баримтата ф... 20.30 — «Хүгжэмтэ ... 21.00 — «Амгалан нойро... багашуул!». «Бачо едет ... бушке» — мультфильм. 21.... «Элүүр энхэ байлга» — ... дэм дэлгэрүүлгын прогр... 22.00 — «Время». 22.35 ... «Олеко Дундич» — уран ... ханай фильм.

Редактор
Р. Б. ГАРМАЕВ.

СССР-эй Наукануу... академиин Сибириин ... һагай Буряадай филиа... Байгаалиин эрдэму... Институдай хүдэ... рилэгшэд Баир Б... томункуевич, Дулма С... жиевна Бальжинимаев... да тэдэнэй хайрата эс... Батомунко Самаг... БАЛЬЖИНИМАЕВАЙ гэнтын аюулда орожо, са... һаа урид наһа бар... дань гүнзэгы шанала... мэдүүлнэ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. ЛЕНИНА, 35, редактор—2-54-54, приемная —2-54-93, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат, —2-66-76, отделы: партийной жизни—2-60-91, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства —2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, информации—2-34-05, перевод—2-54-93, писем и селькоров —2-67-81, корректорская—2-35-95, машинное бюро—2-57-63, фотолаборатория—2-33-61, отдел объявлений—2-65-54

Республиканская типография Гос... ственного комитета Бурятской АССР ... делам издательств полиграфии и ... ной торговли.
Н-01860. Заказ № 273. Индекс 5...